

De Nederlandsche zeemacht

<https://hdl.handle.net/1874/234774>

1888 IV, 8 mm 11203

DE NEDERLANDSCHE ZEEMACHT

DOOR

W. A. ARRIËNS,
KAPITEIN TER ZEE.

Prijs f 1,25.

ROTTERDAM,
DUCROISSI GOETZEE.

1888.

DE NEDERLANDSCHE ZEEMACHT

DOOR

W. A. ARRIËNS,
KAPITEIN TER ZEE.

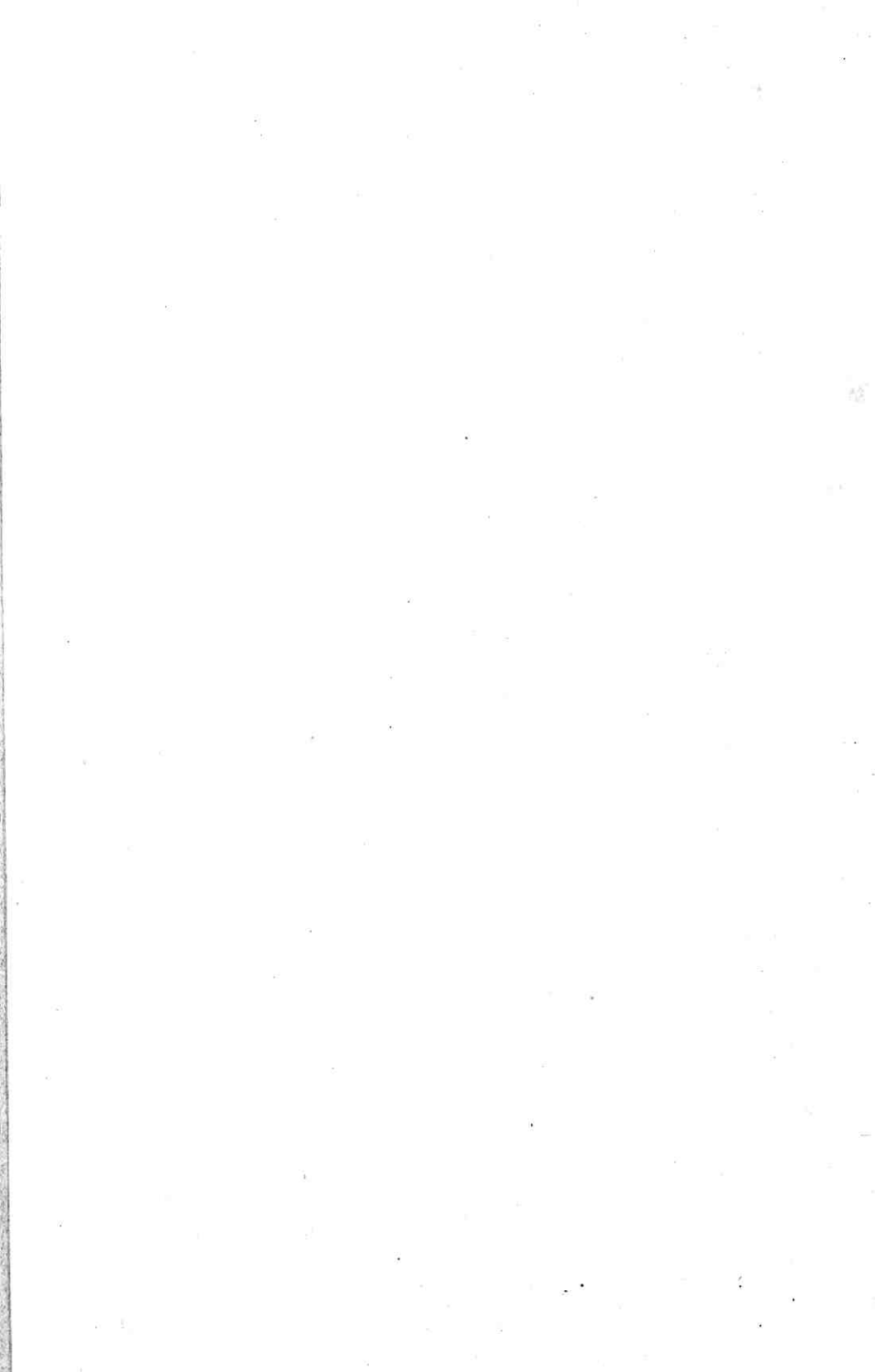
ROTTERDAM,
DUCROISSI GOETZEE.

1888.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

1175 2387

Naar aanleiding van het afstemmen der post voor verbouwing in het Ministerie van Marine in de Zitting van de 2^e Kamer der Staten Generaal van 20 December jl., wordt door het *Algemeen Handelsblad* van 21 December het volgende gezegd:

» Aan het einde der Zitting werd met 34 tegen 30 stemmen » een post van f 51.000 verworpen, bestemd voor verbou- » wingen in het Ministerie van Marine, en zulks niettegen- » staande de betrokken Minister zelf de noodzakelijkheid van » nieuwe lokalen bij de uitbreiding van personeel voor zijn » departement verdedigde. De Heer VAN ALPHEN heeft de eer » dezer overwinning. Hij meende dat waar de Marine in » zulk een slechten staat verkeerde, ook geen geld behoefde » te worden toegestaan om de gebouwen te 's Gravenhage » zoozeer te verbeteren. Wij zullen daaromtrent niets zeg- » gen, maar betreuren toch de wijze waarop deze afgevaar- » digde zich in 's lands vergaderzaal over den toestand onzer » krijgsmacht ter zee, onder toejuiching van zeer vele leden, » vroolijk maakte. Zulks is onverdiend en ware de bewering » juist, dat wij ons over onze marine moesten schamen, dan » behoorde een volksvertegenwoordiger over dit hoogst be- » treurenswaardige feit op eene andere wijze te spreken dan » de Heer VAN ALPHEN deed."

Alhoewel nu de Heer VAN ALPHEN zich bij zijne verklaring » dat wij alle reden hebben om ons te schamen over onze

marine ter zee," (deze laatste toevoeging is niet erg duidelijk) beroept op de getuigenissen der deskundigen, waarop hij in zijne eerste rede wees, zoo ligt in het feit dat zich geene enkele stem verhief om tegen deze verklaring protest aan te teekenen (de Minister van Marine liet haar zeer terecht overeenkomstig hare waarde) eene stilzwijgende instemming opgesloten. Voorwaar eene betreurenswaardige nalatenschap voor de Kamer van honderd.

Onder deze omstandigheden zal zeker de hoop van ieder Nederlander, die voor het vaderland eene goede zeemacht, waarover wij ons niet meer zullen hebben te schamen, even noodig als gewenscht acht, gevestigd zijn op het tegenwoordig hoofd van het voor ons land zoo belangrijke Departement van Marine en op de thans opgetreden Kamer.

Daartoe mede te werken, door aan te geven wat ik daarvoor noodig acht, is de bedoeling dezer bladzijden. Zoo min mogelijk zal ik daarbij in herhaling van het reeds meermalen gezegde vervallen, hier en daar is zulks echter onvermijdelijk.

De taak der Ned. Zeemacht kan verdeeld worden in twee groote onderdeelen, namelijk die welke zij in het Moederland en die welke zij in de Koloniën te vervullen heeft.

Eerstgenoemde, welke tengevolge van veranderde tijdsomstandigheden in algemeenen zin tot kleinere proportiën is teruggebracht, splitst zich weder in 2 onderdeelen, naarmate zij betrekking hebben op oorlogs- of vreedstijd.

Ten einde in oorlogstijd in staat te zijn het belangrijk aandeel in de verdediging naar behooren te vervullen, moet het daarvoor benoodigde materiëel steeds gereed en het personeel steeds beschikbaar en voldoende geoefend zijn.

Tot het oefenen van het personeel bepaalt zich hare taak in vreedstijd. Hiertoe moet gerekend worden te behooren

zoowel het behandelen en vertrouwd worden met het materiëel, het bekend worden met de verschillende vaarwaters, het opleiden van jeugdige schepelingen, het vormen van geschikte onderofficieren, kanonniers, schutters enz., alsook het opdoen van de zoo onmisbare zeemanschap buitengaats, kunnende dit laatste tevens dienstig gemaakt worden aan het vertoon der vaderlandsche vlag in verre gewesten en aan aflossing van het in de Koloniën vertoevende personeel. Is deze taak zoowel in oorlogs- als in vreedstijd belangrijk te noemen, niet minder is zulks het geval met dat gedeelte hetwelk de Zeemacht in de Koloniën heeft te vervullen.

Niet alleen dat zij ook daar, alhoewel slechts op beperkte schaal, moet medewerken tot de verdediging der Koloniën tegen een buitenlandschen vijand, maar zij strekt zich aldaar ook uit tot de handhaving van het gezag, bescherming van personen en eigendommen, van handel en nijverheid.

Terecht zegt dan ook de oud Kapt.-Luit. KNIPHORST in zijne »Indische Marinediscussien,” voorkomende in de Juli-, Aug.- en Sept.-afleveringen van de *Indische Gids*, jaargang 1887 (*) »dat de Nederlandsche Marine juist in de omstandigheid dat Nederland eene Koloniale Mogendheid van den »eersten rang is, haar grootste reden van bestaan heeft en »dat het hare roeping is het uitgebreid Koloniaal eilandengerijk niet slechts te helpen besturen, maar ook voor onze »nakomelingschap te helpen bewaren.”

Evenzoo wees de Heer FRANSEN VAN DE PUTTE bij de behandeling der Marine-begrooting voor 1886 nog op de noodzakelijkheid eener goede Zeemacht in Ned. Indië, er bijvoegende: »Ned. Indië is niet te behouden zonder Marine en onze Marine heeft geen recht van bestaan zonder Koloniën.”

(*) Deze hoogstbelangrijke artikelen worren zeer ter lezing aanbevolen.

En dit gedeelte van de taak onzer Zeemacht wordt volgens mijne overtuiging hoe langer hoe belangrijker, wanneer wij, lettende op hetgeen elders gebeurt en hetgeen hier en daar verkondigd wordt, dat eilandenrijk ongeschonden willen bewaren, ons gezag aldaar op afdoende wijze willen blijven handhaven en zijne ontwikkeling zooveel mogelijk willen bevorderen.

Wat de handhaving van ons gezag aangaat, zoo hebben verschillende omstandigheden, die zich in het afgelopen jaar hebben voorgedaan, de noodzakelijkheid eener voldoende sterke zeemacht opnieuw aangetoond; mijne in de laatste jaren herhaald uitgesproken overtuiging is dan ook door de verschillende gebeurtenissen volkomen bewaarheid.

In hoeverre nu deze omstandigheden (*), ik heb hier het oog op het voorgevallene met de vorsten van Loewoe, Boeton en Lombok, de voortdurende weinig vertrouwbare toestand in Djambi, alwaar, terwijl er in vroeger jaren bijna *nimmer* een oorlogschip noodig was, nu sinds verscheidene jaren voortdurend *twee* vereischt worden ter beveiliging der vaart op de rivier en bescherming onzer nederzetting, in meerdere of mindere mate zijn toe te schrijven aan den ongunstigen invloed die de voortdurende oorlogstoestand op Noordelijk Sumatra op ons prestige daarbuiten uitoefent, een invloed waarop door zeer bevoegde ambtenaren meermalen is gewezen, is moeielijk met juistheid aan te geven.

Waarvan deze feiten dan ook zijn toe te schrijven daarlatende, zijn zij echter ernstig genoeg om de aandacht er op te vestigen.

En wat Atjeh betreft, ook hier hebben de gebeurtenissen

(*) Op de gebeurtenissen in 1882 en volgende jaren in Indragiri, Z/O. en W.afd. van Borneo zal ik hier niet andermaal wijzen.

der laatste jaren mijne bewering opnieuw bewaarheid, dat de Zeemacht aldaar onvoldoende sterk was om naar behooren haar taak te vervullen, vooral ook in verband met den toestand waarin sommige schepen verkeerden.

Uit de herhaalde aanvallen, soms op groote schaal, op Poeloe Bras en andere voorvallen blijkt dat de onveiligheid ter zee aldaar zelfs zeer dicht nabij onze vestiging geheel onvoldoende was, tengevolge van onvoldoende bekruising.

Dat eene sterkte van 4 schepen in een station, welks kruisgebied zich uitstrekt van Singkel aan de West- tot Deli aan de Oostkust (*), vooral wanneer zich bijzondere voorvallen voordoen waarvoor het optreden van een gedeelte dier scheepsmacht noodig is zooals bijv. bij het gebeurde te Troemon, en hun bovendien de bescherming en controle der peperuitvoer wordt opgedragen, behoeft geen betoog en strekt slechts tot bestendiging van den thans bestaanden toestand. Het onvoldoende dezer sterkte trad nog zeer duidelijk in het oog bij de gebeurtenissen van 1 en 2 Oct. jl. Uit de bij de Indische Regeering ingekomen rapporten in dd. 4 en 7 Oct. blijkt toch dat toen op den 1 Oct. besloten was den vijand op den volgenden morgen uit zijne stellingen te verdrijven en het noodzakelijk bleek daarbij de Kw. Gigien nauwkeurig te doen bewaken, ten einde te voorkomen dat 3 groote met vijanden bemande sampangs naar buiten kwamen om versterking aan te brengen, er *geen oorlogschip ter reede aanwezig was* om daarmede belast te worden, zoodat deze taak moest opgedragen worden aan een Gouv. S. En dit was het geval niettegenstaande er reeds gedurende eenige

(*) Bekruising van de verdere kuststreek der Res. Oostkust van Sumatra is evenzoo noodig, op grond der gevallen van zee- en strandroof, welke daar nu en dan voorkomen, doch had bijna nimmer plaats in de laatste jaren.

dagen min of meer vertrouwbare berichten omtrent Toekoe di Tirou's aanvalsplannen waren ingekomen.

Zeer gelukkig mag het dan ook genoemd worden, dat nog in den avond van dien dag eerst Z. M. Bali en daarna de Batavia ter reede kwam, waardoor het mogelijk werd zoowel genoemde Kwalla nauwkeurig te bewaken als 2 gewapende sloepen op de Kw. Atjeh te posteeren; aan deze afsluiting en aan het succes der in de berichten genoemde hinderlaag moet toegeschreven worden, dat de vijand in stede van 800 à 1000 man slechts 400 à 500 sterk was.

Feiten zooals dit, en de zooeven genoemden kwamen dan ook bijna nimmer voor, toen het station door een grooter aantal schepen was bezet.

Zoolang de toestand te Atjeh niet verbeterd is, mag de reede van Oeleh-leh m. i. nimmer van een oorlogschip ontbloot zijn en ik blijf van oordeel dat eene krachtige zee-macht een der beste hulpmiddelen is om in dien toestand verbetering aan te brengen, vooral wanneer niet telkens een ander stelsel wordt beproefd en getracht wordt onzen invloed zooveel mogelijk te doen toenemen op de belangrijkste kust-plaatsen, die zeer ten onrechte bij de concentratie zijn verlaten.

Van verschillende zijde is reeds gewezen op de uitmuntende ligging van Atjeh op de groote route van Europa door het Suezkanaal naar China en Australie. Wil men in afwachting der pacificatie van Groot Atjeh reeds nu voordeel trachten te trekken van de gunstige gesteldheid welke sommige aangrenzende eilanden, zooals bijv. P. Way opleveren bijv. voor het oprichten van een kolenstation, dan is ook hiervoor volledige veiligheid der omliggende kusten en vaarwaters een eerste vereischte.

En dit geldt niet alleen voor Atjeh's kusten, maar in

even sterke mate voor het overige gedeelte van ons uitgebreid eilandenrijk.

De verdere ontwikkeling en bloei onzer O. I. bezittingen zal toch volgens mijne meening voor een groot gedeelte moeten gezocht worden in het productief maken van zoovele thans nog nagenoeg geheel braak liggende gronden. Reeds meermalen heb ik op de bloeiende Oostkust gewezen als het lichtpunt der geschiedenis dier Koloniën in de laatste jaren. Evenzoo heeft de Britsche Noord Borneo Compagnie (*) sedert haar kortstondig bestaan getoond wat er ten minste van dat gedeelte van Borneo te maken is, ten gevolge waarvan dan ook reeds verschillende aanvragen om grond van wege Hollandsche maatschappijen bij haar zijn ingekomen (†).

Wil zich echter ook in de streken tot ons gebied behorende en aan genoemde maatschappij grenzende, of zich verder zuidwaarts langs onze kust uitstrekkende, een dergelijk gunstige toestand ontwikkelen, dan is ook daar afdoende bescherming en volledige veiligheid ter zee noodig en deze kan vooral in den eersten tijd op geene betere wijze verkregen worden dan door een veelvuldig vlagvertoon en kruisen onzer oorlogschepen.

En van hoeveel belang dit laatste in die uitgestrekte en verafgelegen kustlanden is, waar onze invloed nog zoo gering is om den slavenhandel te doen ophouden, moge blijken uit het volgende. Ten gevolge der zeer actieve bekruijsing

(*) Het artikel „de Noord Borneo Compagnie,” *Indische Gids*, afl. Jan. geeft eenige bijzonderheden, ontleend aan het verslag der 10^e halfjaarlijkse vergadering, op 7 Dec. '87 gehouden, en verdient daardoor zeer de aandacht.

(†) Nog onlangs vermeldde de dagbladen de oprichting der Noord Borneo Tabakmaatschappij, bevattende p.m. 4000 hect., gelegen op het gebied der B. N. B. Cy. met de afgetreden Min. van Koloniën als een der commissarissen!

Welk eene tegenstelling met de vooruitgang in ons gebied aldaar, ook onder het vierjarig bestuur van dezen Minister.

dezer kusten gedurende de jaren 1878—1884, kwamen slavenhandel en zeeroof aldaar blijkens de K. V. aan het einde van dit tijdperk nagenoeg niet meer voor. Toen echter na opheffing van het station aldaar in Juli 1884 deze streken in de daaropvolgende jaren ten gevolge van gebrek aan oorlogschepen zelden meer werden bezocht, namelijk slechts in Oct./Nov. 1884, Dec. 1885 en Juli/Sept. 1886, bleek het uit de rapporten betreffende laatstgenoemde reis, welke toestand aldaar weder was ingetreden en van hoe weinig uitwerking de plaatsing van een controleur aan de Tawao, niet voorzien van voldoende hulpmiddelen, was geweest.

Heb ik reeds vroeger gewezen op de belangrijke en verrassende mededeelingen betreffende laatstgenoemde reis, voorkomende in het Jaarboek 1885—1886, welke een duidelijk licht op den toestand aldaar werpen, zoo kan nu nog vermeld worden dat op latere tochten, n.l. April/Mei, Juni en Aug. 1887 respectievelijk 6, 19, 5 + eenige slaven, slavin en kinderen bevrijd werden, waaruit genoegzaam de juistheid mijner bewering blijkt, zoomede dat de reeds verkregen goede resultaten weder grootendeels verloren gegaan waren.

Bovendien zal het feit dat andere Mogendheden in de laatste jaren aan ons gebied grenzende en dus in onze onmiddellijke nabijheid gelegen streken in bezit genomen hebben of indirect tot koloniën hebben verheven, zooals op Nieuw Guinea en Noord Borneo, ons wel in moreelen zin verplichten op ons eigen gebied afdoende op te treden tegen slavenhandel, zeeroof, onderlinge oorlogen enz. (*)

(*) Omtrent den toestand op Nieuw Guinea verspreiden de nu en dan door zendingen in de nieuwsbladen geplaatste artikelen eenig licht. Hoogst gebrekkig is daar nog de uitoefening van ons gezag en veelvuldig bezoek van ambtenaren

Men lette verder op de teekenen des tijds; artikelen zooals »Geen recht zonder feitelijk bezit,” voorkomende in de *Straits Times* van 20 Sept. 1887 en overgenomen uit het *Bat. Handelsblad* in de *Indische Gids* van Januari dezes jaars, zoomede het artikel »Duitsche Koloniën,” in ditzelfde nummer voorkomende, verdienen niet onopgemerkt te blijven; dit is evenzoo het geval met hetgeen betreffende onze grens ter Noordoostkust van Borneo in Engelsche geschriften gezegd is. Eene beslissing in deze aangelegenheid is dan ook zeer gewenscht.

Om al deze redenen geloof ik dat de taak der Zeemacht in ons Oost-Indische rijk eerder zwaarder dan lichter zal worden en zulks te meer daar, zooals ook nog door den afgetreden Minister van Koloniën is verklaard, de Zeemacht aldaar het beste middel oplevert ter vermindering van militaire expeditiën tegen Inlandsche staten.

En wanneer nu deze taak bij het nemen van doeltreffende maatregelen kan verricht worden zonder groote benadeeling van den dienst in en van de verdediging van het moederland, dan moet de Zeemacht dit schoone gedeelte van hare roeping m. i. ook geheel blijven vervullen.

Er wordt dikmaals beweerd dat de tijd die de zeeofficiëren in Indië doorbrengen, al de voordeelen der oefeningen hier te lande weder doet verloren gaan en dat daardoor te weinig tijd voor deze laatsten overblijft. Evenzoo is zelfs al eens de meening verkondigd, dat de thans bestaande toestand ook ten nadeele strekt der Koloniën, zoodat ook uit dit oogpunt wijziging van het stelsel wenschelijk is.

en oorlogschepen wordt door allen aangeprezen. Ook door den Comm. van Z. M.'s Java wordt aan het slot van het reisrapport zijner 3e derwaarts gemaakte reis de wenschelijkheid uitgesproken om de zendelingstations aldaar veelvuldig door oorlogschepen te doen bezoeken.

Moge de eerste bewering, in verband met andere thans bestaande toestanden, niet geheel en al zonder grond zijn, zoo stel ik hier tegenover dat dit verblijf aan de andere zijde in vele opzichten eene goede oefenschool oplevert. Niet alleen toch dat het commandeeren hier te lande vooral op jeugdiger leeftijd eene zeldzaamheid is, maar juist het voortdurend navigeeren in bekende en onbekende vaarwaters, het dikmaals naar eigen oordeel handelend moeten optreden enz. levert voor de commandanten eene bron van ondervinding op, welke hier te lande moeielijk te verkrijgen is, iets wat evenzoo geldt voor de jongere officieren. Het bezwaar zoo-verre het bestaat, deelen wij trouwens met alle koloniale mogendheden, want wat betreft de bedoelde oefeningen, zal bijv. voor de Engelsche Marine wel hetzelfde bezwaar bestaan, door het dienen aan boord der schepen in China, Australië enz. enz.; de verhouding van dit aantal is misschien nog ongunstiger dan bij ons.

Bovendien moet hierbij niet uit het oog verloren worden dat naarmate het personeel meer compleet zal zijn, ook het verblijf in de koloniën voor ieder persoonlijk zal verminderen en evenzoo dat het personeel tegenwoordig reeds bij herhaling in de inférieure rangen bekend is geworden met het defensie materieel, de verschillende vaarwaters enz., iets wat na de belangrijke daarin gebrachte wijzigingen in de eerst daarop volgende jaren niet het geval was.

Ook de omstandigheid dat het artillerie materieel hier en daar hoofdzakelijk hetzelfde is, zoomede de opname van torpedo's en torpedobooten bij het materieel der zeemacht aldaar, zal het bezwaar doen verminderen.

De eenigste wijze om de Zeemacht in ons Indisch rijk van hare als het ware inwendige taak te ontlasten zou slechts daarin kunnen bestaan, dat zij werd opgedragen aan de

Gouvernements-Marine, of dat eene afzonderlijke Indische Marine werd in het leven geroepen, welke in de eerste plaats militair en in de tweede plaats niet zwakker dan de thans bestaande I. M. M. zou moeten zijn.

Reeds meermalen heb ik aangetoond op welke gronden ik het eerste onmogelijk acht. En wat het tweede aangaat, onder een andere misschien iets betere vorm zoude dan weder de vroeger bestaan hebbende Koloniale Marine in het leven geroepen worden, eene Marine die na de treurige met haar opgedane ondervinding door een ieder veroordeeld in 1840 ten grave gebracht werd. Volgens den Heer KNIPHORST(*) in zijne meergenoemde studie schreef toen een ooggetuige en bevoegd beoordeelaar: »Deze opheffing der Koloniale »Marine en hare vervanging door eene Nederlandsche »Scheepsmacht was eene weldaad voor de Marinediens aan- »gelegenheden in O. I. Van stonde aan werkte zij heilzaam »op de activiteit en energie van het gansche corps, en die »invloed is blijvend geweest. Van toen af geene klove meer »tusschen de beide Marines, met al het daaruit voortgevloeide »ongerief voor 's lands dienst, eenheid in het geheel, enz.''(†)

En wat de bewering betreft als zoude de thans bestaande toestand ook niet in het belang der Koloniën zijn, ook hierop geeft de ondervinding, met de Koloniale Marine opgedaan, het antwoord. Wil men eene afzonderlijke I. M. M. aldaar steeds werkelijk beschikbaar en bruikbaar houden, dan zou de dienst op geene andere wijze ingericht kunnen zijn dan thans het geval is bij de Ned. Zeemacht.

Een voortdurend verblijf aan boord der schepen in een

(*) *Indische Gids*, jaargang 1887, pag. 1078.

(†) Ook de Ond-Kapitein ter zee, thans lid van den Raad van State, JANSEN heeft daarop destijds met nadruk gewezen en achtte het in de eerste plaats noodig dat de in Indië aanwezige Zeemacht eene Nederlandsche Marine zij en blijve.

klimaat als het Indische, zal zulks echter zoowel voor de officieren als de minderen al spoedig onmogelijk maken (*) en zoodra daarvan afgeweken wordt zou men den eersten stap doen om weder te vervallen in de gebreken der Kol. Marine van vroeger. Geen vergelijk is hier mogelijk met andere scheepstoestanden, zelfs niet met de Gouv. Mar. Reeds meermalen heb ik met lof gesproken over de door haar personeel bewezen diensten, doch tevens verklaard dat zij niet tot militaire diensten is in te richten. De wijze waarop bij haar de dienst en de geheele inwendige huishouding is ingericht, maken het alleen mogelijk, dat haar personeel gedurende een langduriger tijdperk achtereenvolgens kan dienen zonder verblijf in de koele klimaten. Deze toestanden leiden echter onherroepelijk tot de grootst mogelijke afwijking van al wat militair is, en zouden wanneer zij, al is het slechts gedeeltelijk, ook bij eene Militaire Marine werden toegepast, al zeer spoedig hun slechten indruk op het militair gehalte doen gevoelen.

Ik voor mij blijf dan ook de gevestigde overtuiging houden dat de Koloniën op geen betere wijze kunnen gediend worden dan door personeel dat telkens als het ware verjongd wordt. Door zijn herhaald verblijf in en meerdere bekendheid met alle deelen der Koloniën, zal het aldaar zeker niet minder vreemdeling zijn dan menig ambtenaar, die Java nimmer verlaten heeft, terwijl de mogelijkheid van eenige meerdere onafhankelijkheid van de Indische ambtenaarswereld m. i. eerder gunstig dan ongunstig zal werken.

Geldt zulks dus niet voor het personeel, zulks is evenmin het geval voor het materieel. Voldoend en bruikbaar materieel hangt alleen af van den ernstigen wil om

(*) KNIPHORST, als boven, pag. 1077, is dezelfde meening toegedaan.

het te hebben en van de sommen die men daarvoor wil besteden.

Welk personeel er noodig is om de Zeemacht in staat te stellen hare taak zoo hier als in de koloniën te vervullen, hangt in de eerste plaats af van het daarvoor vereischte materieel.

Voor de verdediging van het moederland is daarvoor aangewezen het materieel voor de kustdefensie, dat behalve enkele kleine wijzigingen na het in 1874 vastgestelde programma weinig verandering heeft ondergaan. Alleen heeft het aantal torpedobooten gaandeweg uitbreiding ondergaan, zoodat er thans 20 klein model geheel en 10 groot model weldra gereed zullen zijn.

In verband met den levensduur der eerste gepantserde schepen, is het echter waarschijnlijk dat binnen eenige jaren een aanvang gemaakt zal moeten worden met hunne vernieuwing, iets wat evenzoo wenschelijk is omdat zij, niet-tegenstaande groote verbetering in de bewapening, niet meer in alle opzichten overeenkomstig de eischen van den tegenwoordigen tijd zijn, en vooral meerdere vaart zeer gewenscht is; niettemin zullen zij zeer belangrijke diensten kunnen bewijzen. Reeds door den Minister TAALMAN KIP is hierop in 1874 gewezen, en de Heer GUYOT heeft evenzoo in zijne belangrijke studie over de organisatie onzer Zeemacht daarop de aandacht gevestigd.

Ontrent de meerdere of mindere bruikbaarheid der torpedobooten wordt nog steeds verschillend geoordeeld. Door hun oorspronkelijk doel uit het oog te verliezen en hun ook voor het optreden in volle zee te willen bestemmen, heeft men hunne waarde overschat en daardoor minder gunstige resultaten verkregen, hetgeen ten gevolge had dat bij velen een minder gunstig oordeel omtrent hunne bruikbaarheid ontstond.

Het optreden in volle zee, dat is zelfstandig en op groote afstand van de kust en alzoo buiten het onmiddelijk bereik van hunne uitgangspunten, dan ook geheel buiten beschouwing latende, zoowel omdat ook ik hun daarvoor niet geschikt acht, als wel omdat dit voor ons toch nimmer zal voorkomen, zoo geloof ik niettemin dat zij bij de kustdefensie steeds eene belangrijke rol zullen kunnen vervullen en vooral voor kleinere natiën een belangrijk onderdeel van het daarvoor bestemde materieel zullen uitmaken.

Tot staving der bewering dat dit oordeel door anderen wordt gedeeld, kan gewezen worden op de beide laatste voorgaande Ministers van Marine, zoomede op talrijke oordeelvellingen zoo hier als in het buitenland.

Eenige dezer onder de aandacht brengende, wijs ik op het artikel van »Nautilus" in een der Augustusnummers van het *Handelsblad*, getiteld »Marinezaken," naar aanleiding van het 1e stuk van den Heer Guyot, waarin door hem worden aangehaald de volgende verklaringen van den Adm. DU PIN DE ST. ANDRÉ, voorkomende in de *Revue des deux mondes*:

»La navigation sur les côtes, des courtes et fréquentes »sorties tel est le vrai rôle aux torpilles autonomes; ils ne »peuvent être que des gardes côtes." en evenzoo

»La question des torpilleurs contre les batiments au »mouillage ou contre ceux venant nous attaquer sur nos »propres côtes est donc une question jugée et résolue" zoomede die van Lord THOMAS BRASSEY »Mere torpedoboats are »the arm of the feeble, their sphere of action is limited »to coast defence," terwijl een vroeger door hem geleverd artikel, genaamd »Torpedobootten tegen pantserschepen" aldus door hem besloten wordt: »dat daarentegen dat wapen voor »Nederland bij beperkte finantiële en personeele krachten,

»het wapen bij uitnemendheid is, waarop wij tegen vijandelijke
»panterscheepen kunnen vertrouwen.”

Na afloop der manoeuvres der Engelsche vloot in de Middellandsche Zee in Oct. 1887, wordt door de *A. and N. Gazette* verklaard:

»The manoeuvres have demonstrated the great value of
»torpedoboats in preventing an enemy's cruisers from hanging
»about a port to lay mines or any other purpose at
»night as such vessels, for having to keep in readiness for
»steaming at a high rate up speed as well as from the
»work they would be trying to do, could not be protected
»by nets.”

De nu overleden Fransche Admiraal BOURGOIS leverde in de Jan. en Febr. afleveringen van de *Nouvelle Revue* eene belangrijke studie omtrent »La défense des côtes et les torpilleurs,” waarin o. a. voorkomt:

»Une escadre exécutant un bombardement à 6000 m. des
»ouvrages avancées des passes et des entrées de port ne saurait
»être surprise en plein jour par les torpilleurs. Si pourtant
»les derniers triomphaient l'escadre peut prendre chasse à
»toute vitesse dès que les torpilleurs arrivent à la portée
»de l'artillerie légère et les maintenir longtemps dans cette
»situation. L'escadre peut aussi attendre les torp. en mar-
»chant lentement avec les filets abaissés; les circonstances
»sont alors peu favorables pour les torp. pour frapper un
»navire. La nuit, la brume ou une fumée intense les ren-
»dent plus favorable parce que les torp. ont alors moins à
»craindre des contre-torp. et de l'artillerie légère. La pro-
»tection des filets est alors la plus utile pour les navires.
»Pourtant ce serait une *grave imprudence* de tenir une escadre
»la nuit à petite distance d'un port ou d'une côte exposée
»à des attaques de torp. La manoeuvre de prendre la chasse

»est la seule qu'une escadre menacée par des béliers et des torp. puisse faire avec sécurité.

»La nuit les torp. peuvent faire courir plus de danger à des navires qui serrent de trop près une place.

»L'attaque des torp. contre les navires engagés dans les passes ou parvenus dans la rade intérieure se produiront dans les circonstances les *plus favorables* au succès. Obligés de marcher à toute vitesse et exposés au feu des batteries les navires ne peuvent pas employer leurs filets et ne pourront pas manoeuvrer pour éviter les torp.

»Le rôle des torp. très effacé dans les engagements au large, lorsqu'il s'agit de s'opposer à un bombardement, acquiert de l'importance à mesure que les navires se rapprochent des batteries et deviennent *très efficaces* lorsque les assaillants s'engagent dans les passes pour les forcer et pénétrer dans les rades intérieures où leur manque la liberté de manoeuvrer pour éviter les torp." enz.

En evenzoo »En dehors de la *défence des ports de guerre* il est difficile d'assigner aux torp. un rôle précis et véritablement utile dans la défense des côtes" enz.

Ten slotte zij hier nog aangehaald het volgende oordeel van *Engineering* betreffende de lezing van Capt. GRENFELL (*) in het R. U. S. I. in April jl. en wel aan het begin van het daarop betrekking hebbend artikel, »We think that were his opinion adopted throughout the service, there would be danger that a valuable auxiliary in warfare would be unduly neglected" en aan het slot:

»The fish torpedo with all her uncertainties is a weapon

(*) Deze lezing had tot onderwerp de waarde der torpedo's en het oordeel van den inleider was daarover in het algemeen niet gunstig.

»of such vast possibilities that no naval power can afford
»to treat her with neglect.”

Zeker hebben niet alle tot nu toe genomen proeven, waaronder ook die tegen de Resistance, die resultaten opgeleverd, welke velen er zich van voorgesteld hadden. Hierbij moet echter niet uit het oog verloren worden, dat het op zijn minst genomen twijfelachtig is of bijv. de Resistance, niettegenstaande zij na de bekomen avarij bleef drijven en in staat bleef hare batterij te gebruiken, werkelijk nog wel als manoeuvreerwaardig kan beschouwd worden, een twijfel die nog meer geoorloofd is wanneer, zooals de Heer Guyot aanhaalt, een ander correspondent verklaart zich te kunnen voorstellen dat »the engines and boilers might have been
»displaced and pipes and tubes burst in all directions.”

Zelfs na de aangebrachte verbeteringen in den aanbouw der nieuwere schepen vrees ik dat zij na eenige belangrijke avarij een groot gedeelte hunner manoeuvreerbaarheid zullen verliezen, en daardoor buiten gevecht zullen gesteld worden.

Evenzoo mag het twijfelachtig genoemd worden in hoeverre eene talrijke vijandelijke vloot zich des nachts op eene kust als de onze geruimen tijd zal kunnen ophouden, met uitgevoerde netten ten anker liggende, of zelfs overdag wanneer zij elk oogenblik een aanval van een vrij groot aantal torpedobooten kan verwachten,

En terwijl telkens verbetering wordt aangebracht in den bouw der torpedobooten, zooals bijv. de onlangs door YARROW nieuwgebouwde »second class torpedoboat,” (*) waarover de Adm. COLOMB een zeer gunstig oordeel uitspreekt, ook in verband met haren prijs, welke slechts 1/4 of 1/5 der groot

(*) De lengte dezer booten is 60 Eng. voet; hunne vaart toegeladen 17 m.; de torpedo's worden op het achterschip uit een draaibaar kanon geschoten.

model torpedobooten bedraagt, bereikt ook de onderzeesche torpedoboot grootere bruikbaarheid, zooals de in het begin dezes jaars genomen proeven met de voor het Turksche gouvernement aangebouwde onderzeesche Nordenfeldts torpedobooten hebben aangetoond, en bestaat er daardoor mogelijkheid dat ook aan dezen eene plaats in ons defensiematerieel zal worden aangewezen.

Geleidelijke uitbreiding, in verband met de verbeteringen welke aangebracht worden, van het aantal torpedobooten acht ik daarom ook voor ons land gewenscht.

Behalve het materieel bestemd voor de defensie is nog benoodigd eenig materieel voor oefening binnen- en buitengaats, opleiding, wachtschepen enz. Voor deze doeleinden kunnen de thans aanwezige S. S. S. 1^e kl. en instructievaartuigen nog geruimen tijd in de behoefte voorzien.

De wachtschepen zullen echter waarschijnlijk binnen een niet ver verwijderd tijdstip vernieuwing vereischen.

Voor de Zeemacht in de Koloniën kan wat West-Indië betreft in de eerste jaren overeenkomstig de tot nu toe gevolgde wijze met het aanwezige materieel in de behoefte voorzien worden.

Het materieel der Zeemacht in O. I. splitst zich in twee deelen, namelijk dat behoorende tot het A. E. en behoorende tot de I. M. M.

Deze scheiding trad in werking na het Kon. besluit van 1866 en ging in hoofdzaak uit van het m. i. niet onjuiste standpunt dat, terwijl de kosten van het onderhouden van eenige groote schepen welker bestemming voornamelijk was om op te treden bij de verdediging der Koloniën tegen een buitenlandschen vijand, door het moederland moesten gedragen worden, daarentegen de kosten der Zeemacht meer bepaald bestemd voor de zoo te noemen inwendige taak in de Ko-

loniën, ten laste van het Departement van Koloniën zouden komen.

Men wenschte langs dezen weg te geraken tot eene juistere verdeeling der uitgaven ten behoeve der Zeemacht in O. I., voor zooverre zij over de beide begrootingen zou verdeeld worden; als een gevolg dezer regeling kwam de verantwoordelijkheid voor het materieel der I. M. M. bij den Min. van Kol. te berusten, terwijl de Min. van Marine die voor het A. E. bleef dragen. Tevens werd hiermede besparing van uitgaven beoogd, daar de schepen der I. M. M. alsnu voortaan voortdurend in de Koloniën zouden blijven, waardoor de dikmaals belangrijke herstellingen voor het gereed maken voor de tehuisreis werden bespaard.

M. i. zijn aan haar echter ook nadeelen, waaronder ook van finantiëelen aard, verbonden. Van toen af toch moesten alle belangrijke reparatiën aan de schepen der I. M. M. geheel in Indië plaats hebben en hierdoor zullen de daarvoor gemaakte uitgaven ongetwijfeld wel hooger geweest zijn dan wanneer de herstellingen hier te lande hadden plaats gehad. En dit is van te meer belang, wanneer men bedenkt van welken omvang die herstellingen soms waren, iets wat voornamelijk toegeschreven moet worden aan het feit, dat vele schepen te langen tijd achtereenvolgend in dienst werden gehouden, in verband met de vele diensten die dikmaals van hen gevergd werden.

Een ander nadeel acht ik daarin gelegen dat het materieel der I. M. M. daardoor geheel afhankelijk werd van den Minister van Koloniën, en waartoe zulks kan leiden, wanneer deze uitsluitend het oog heeft op eene lage begrooting, is gebleken uit den zeer treurigen toestand waarin dat materieel in de voorgaande jaren weder is vervallen.

Wel geven de Kol. Versl. jaarlijks een overzicht van dien

toestand (*) en moeten de gelden voor aanbouw door de volksvertegenwoordiging goedgekeurd worden, waardoor al van zelve contrôle uitgeoefend kan worden, maar terwijl hare goede zorgen zich, waar zulks het Departement van Marine hier te lande betreft dikmaals tot de kleinste détails uitstrekt, zoo is zulks aan de andere zijde zelden het geval wanneer het de I. M. M. betreft, iets wat waarschijnlijk het gevolg is van het feit dat zooveel zaken Indië betreffende aan velen minder belang inboezemen.

En hierdoor is het dan ook mogelijk dat toestanden in het leven geroepen worden als bij het uitbreken van den Atjeh-oorlog en in de laatste jaren het geval was.

Zoodoende was dan ook niettegenstaande koloniale verslagen en Indische begrooting een toestand mogelijk zooals door den afgetreden Minister van Kol. in zijne bekende nota in al zijne treurige werkelijkheid werd aangegeven en zelfs de gunstige beoordeeling door den Minister van zulk een ongunstige toestand lokte in geen der beide Kamers eenig protest uit.

Misschien bestonden daartegen overwegingen van politieken aard, daar zulks anders onverklaarbaar mag genoemd worden; of zij echter als geldend mogen beschouwd worden meen ik te mogen betwijfelen.

Dit nadeel treedt te meer in het oog wanneer men bedenkt dat de formatie der I. M. M. herhaaldelijk door opvolgende Ministers van Kol. is gewijzigd al of niet naar aanleiding van voorstellen der Indische regeering. Zoo werd zij nog in 1885 door deze laatste, toch zeker niet tegen den zin van den Minister andermaal vastgesteld en wel op eene

(*) Welke waarde aan het „in goeden of in vrij goeden staat” dier verslagen moet toegekend worden, heb ik reeds vroeger aangetoond.

mindere sterkte dan in de voorgaande jaren het geval was, en zulks niettegenstaande de diensten, welke van de I. M. M. werden gevorderd, eer verzwaaard dan verminderd waren.

De vraag is dan ook geoorloofd of door het weder brengen van al het materieel in Indië onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van den Minister van Marine (*), niet betere waarborg zoude verkregen worden voor een meer bevredigenden toestand. De kosten van eenige groote schepen, welke nu het A. E. vormen, zouden dan toch op de Nederlandsche begrooting gebracht kunnen worden.

Hierbij moet niet uit het oog verloren worden, dat de bezwaren tegen het weder doen terugkeeren naar hier van de schepen der I. M. M. tengevolge der veranderde toestanden belangrijk zijn verminderd. Niet alleen toch dat tegenwoordig alle schepen van ijzer of staal zijn gebouwd, maar na de opening van het kanaal van Suez kan van deze route gebruik gemaakt worden en het is duidelijk dat de schepen door beide factoren veel langer geschikt zullen blijven van het doen der reizen uit- en tehuiswaarts. Met uitzondering der kleine raderstoomschepen, de grootere zullen hoogstwaarschijnlijk wel binnenkort uit de formatie verdwijnen, zouden de schepen dan na een 4jarig verblijf kunnen terugkeeren en hier te lande geheel kunnen worden hersteld.

Wil men echter den bestaanden toestand handhaven, dan acht ik meer contrôle op den toestand van het materieel der I. M. M. zeer gewenscht, ten einde het niet weder in dergelijken ongunstigen toestand, als meermalen het geval is geweest, te doen vervallen.

Ook hierop wordt zeer ten rechte de aandacht gevestigd door den Heer KNIPHORST, waar hij zegt dat op schadelijke

(*) Ik geloof haar in bevestigenden zin te moeten beantwoorden.

maar vooral op beschamende wijze is aan het licht gekomen het onhoudbare van het voor de Atjehsche verwickelingen door het Marine-Departement in Nederland ten opzichte der Marine-aangelegenheden in Indië aangenomen standpunt van *laisser-faire*, *laisser-passer* en daarop vraagt: »Heeft zulks ten »minste dit niet uitgewerkt, dat onze volksvertegenwoordiging »nu zal inzien dat voor eene Koloniale mogendheid als Nederland het zoogenaamd leven van de hand in den tand »niet aangaat?»

Zooals bekend is bedroeg de sterkte van het A. E. in de laatste jaren een viertal groote schepen; het juiste aantal zal ook wel veel van persoonlijke inzichten afhangen en al zou een grooter aantal misschien gewenscht kunnen zijn, zoo moet hierbij in hoofdzaak rekening gehouden worden met het personeel dat daarvoor beschikbaar kan gesteld worden en hierdoor zal het genoemde getal wel als een maximum te beschouwen zijn.

Zeër juist werd bij het in het leven roepen van het A. E. tevens van het standpunt uitgegaan, dat de daartoe behoorrende schepen in gewone omstandigheden ook voor andere diensten zouden kunnen gebruikt worden, in hoofdzaak hieronder rekenende diensten van militairen aard, waaronder ook behoort het vertoon van de vlag binnen den Archipel, iets waartegen hunne diepgang echter dikmaals een beletsel is.

Het gebrek aan schepen der I. M. M. heeft echter reeds dikmaals ten gevolge gehad dat men hiermede te ver is gegaan, door hun diensten op te dragen welke even goed door kleinere schepen hadden kunnen volbracht worden; er moet daarom zorg gedragen worden niet andermaal in deze fout te vervallen.

De omstandigheid dat twee der tot het A. E. behoorende

schepen, namelijk de beide ramtorenschepen, voortdurend in de Koloniën zijn gebleven, heeft reeds dikwerf aanleiding gegeven tot klachten over de onjuiste uitvoering van het bovengenoemde Kon. besluit.

Werd het destijds, even als thans nog door sommigen, noodig geacht om het A. E. gedeeltelijk uit gepantserde schepen te doen bestaan en verdient daarom hunne uitzending geen algeheele afkeuring, (de bewering dat zij in hoofdzaak geschiedde omdat men zich hier te lande van hen wenschte te ontslaan, is menigmaal geuit, doch kan daarom nog niet als geheel juist aangenomen worden), zoo is het niettemin buiten twijfel dat deze maatregel zeer ongunstig heeft gewerkt op den toestand van het A. E. en in nog grootere mate op de kosten van deszelfs onderhoud, zoodra van het oorspronkelijk principe werd afgeweken om de belangrijke reparatiën hier te lande te doen plaats hebben. Tot verontschuldiging moge hiervoor echter in zekere mate strekken dat men, alhoewel de rapporten betreffende de uitreizen niet ongunstig waren geweest, na de Adderramp er echter in meerdere mate bezwaar in heeft gezien om hen te doen terugkeeren, iets wat ik echter steeds eene fout heb geacht.

Zoowel het groote nadeel dat het A. E. na de aanwezigheid dezer beide schepen herhaaldelijk gedurende zulke geruime tijdsverloopen verre van geheel beschikbaar was, als wel de bijzonder hooge uitgaven welke zij voor telkens wederkeerende herstellingen hebben geëischt, hebben op overtuigende wijze de noodzakelijkheid aangetoond om de tot dit eskader behoorende schepen tijdig door in werkelijkheid bruikbare schepen te vervangen, ten einde de herstellingen hier te lande te kunnen verrichten.

Zoowel met het oog op hun verouderd type als op hun

algemeene toestand, is het dringend noodig hun zoo spoedig mogelijk door andere te vervangen en dit geldt evenzoo wat betreft de beide andere tot het A. E. behoorende S. S. S. 1^e kl., daar ook zij, behalve mindere geschiktheid om tegen een buitenlandschen vijand op te treden, evenzoo het overwegende nadeel van te groote diepgang voor de vaarwaters naar Soerabaya hebben.

Nog een andere omstandigheid maakt het vervangen dezer 4 schepen zeer gewenscht, namelijk dat zij, vooral de laatstgenoemde, een zeer groot personeel vereischen in verband met hunne mindere militaire waarde; aanschaffing van nieuw materieel, dat bij veel grootere bruikbaarheid minder personeel vereischt en daardoor ook mindere uitgaven, is daarom zeer gewenscht en van groote urgentie.

Bij het aangeven van een daarvoor geschikt type, ben ik uitgegaan van de volgende overwegingen, daarbij op den voorgrond stellende dat ik het niet mogelijk acht, in verband met de zeer uiteenlopende eischen, een zelfde type aan te nemen zoowel voor de verdediging van het moederland als voor het A. E.

1^e. Een maximum diepgang van 47 dec. ten einde het etablissement te Sourabaya in de meeste omstandigheden te kunnen bereiken. Nu in principe tot opheffing van het etablissement te Onrust besloten is en zich aldaar dan ook geen droogdok meer bevindt, is deze eisch van het hoogste gewicht; dit trad opnieuw duidelijk op den voorgrond toen Z. M.'s van Speyk bij aankomst in Indië moest dokken.

Ten einde zulks te Soerabaya te kunnen doen, moest deze slechts eenige maanden in dienst zijnde bodem achtergranaathok en achterkruithamer ontruimen, de amunitie debarken en de ballast uit het achterkolenruim naar voren verwerken, om het schip na inname van eenige kolen

in het voorruim gelijklastig te maken!! Men stelle zich het hoogst oneigenlijke van zulk een toestand eens voor; niet alleen dat het schip na het ondergaan van dergelijke manoeuvre als niet strijdvaardig kan beschouwd worden, maar wat zou er gebeuren wanneer het eens werkelijk ernstige avarij had gekregen beoosten Sourabaya en onmiddellijk dokken noodig was.

2°. Dat aan het aflossen der schepen op gezette tijden streng de hand gehouden wordt;

3°. Dat hun offensief vermogen zoo groot mogelijk zij;

4°. Dat de snelheid verband houdt met de eischen van den tegenwoordigen tijd. Juist wanneer het aantal der schepen geringer is en de mogelijkheid niet is uitgesloten dat zij tegen schepen van grooter offensief vermogen moeten optreden, is snelheid van overwegend belang. (De groote waarde der snelheid is bij de manoeuvres der Engelsche vloot in het vorige jaar in het kanaal zeer op den voorgrond getreden) en de Eng. Schout bij nacht FREEMANTLE heeft in zijne voordracht in Febr. dezes jaars in het R. U. S. J. zulks door zeer belangrijke voorbeelden duidelijk aangetoond.

5°. Daar aangenomen kan worden dat zware bewapening, groote snelheid en beperkte diepgang niet overeen te brengen zijn met verticaal pantser, zal men zich moeten tevreden stellen met horizontaal pantser, d. i. de zoogenaamd beschermde schepen.

Als type dat aanbeveling verdient, vestig ik de aandacht op de Chineesche beschermde kruisers Chih Yueng en Ching-Yueng, welke in het vorige jaar van Engeland vertrokken.

Omtrent deze schepen geven de tijdschriften de volgende détails: lengte 82 m., breedte 12 m., diepgang 48 dec., waterverplaatsing 2300 ton, 2 triple exp. machines met een

Ind. vermogen van 5500 pkr., vaart 18 mijl op de proeftocht; bewapening 2 Krupp kan. à 21 cm., wegende 10 ton op tweeling affuit vooruit en 1 id. achter, gedekt door stalen schilden, 2 a. l. Armstr. kan. à p.m. 15 cm. (6 inch.) in halftorens buitenboord (wegende p.m. 4 à 5 ton), 8 snelv. kan. à 57 mm., 2 à 47 mm., 3 gatl. mitr. en 4 lanceer buizen voor torpedo's. Deze schepen zijn van staal gebouwd en worden beschermd door een stalen dek van 101 mm.; zij hebben een gepantserde commandotoren en gep. ruimte voor de manschappen met de seinen belast.

Uit deze opgaven blijkt dat zij de door mij gestelde voorwaarden al vrij nabij komen. Het hier genoemde kanon van 21 cm. is echter p.m. 2500 kilogr. lichter dan het bij onze Marine ingevoerde kanon van 21 cm. lang 30 kal. dat voor zooverre ik kan nagaan p.m. 13 ton weegt, en zeker verre de voorkeur verdient boven het eerstgenoemde, daar het op 1000 m. nog 41.2 pantser doorboort en daarom door mij dan ook voldoende geacht wordt.

Gebruik makende van dit kanon zoude daardoor eene vermeerdering van gewicht van p.m. 6 ton vooruit en 3 ton achteruit verkregen worden, behalve het meerdere gewicht der amunitie enz.

Zoowel vermeerdering van diepgang als invoering eener nieuwe geschutsoort wenshende te vermijden, is het misschien mogelijk door het brengen van eenige wijziging in de bewapening daarin te gemoet te komen, hetzij door in stede der 3 kan. van 21 cm. lang 30 kal. slechts 2 te plaatsen en het daardoor vrij komende gewicht te gebruiken door verwisseling der kan. van 6' Armstr. tegen die van 17 cm., bij ons in gebruik, welke met inbegrip der affuit p.m. 2 ton zwaarder zijn, hetzij door bij plaatsing van 3 kan. à 21 cm. lang 30 kal., die van 6' Armstr. te vervangen door een

4tal onzer 12 cm. kan. Ik wenschte in hoofdzaak slechts de aandacht op deze in vele opzichten zeer doelmatige schepen te vestigen. Het getal snelvuur kan. komt mij echter te groot voor.

Omtrent de schepen van het A. E. merk ik nog op, dat zij steeds gereed en beschikbaar moeten zijn. Mag toch het in conservatie geheel gereed houden van dergelijke schepen met het oog op de daaraan verbonden kosten en personeel, vooral in Indië, bezwaarlijk zijn, zoo is zulks bovendien niet mogelijk, daar hunne bemanningen evenmin in Indië beschikbaar kunnen gehouden worden als dat daarvoor gerekend zou kunnen worden op de schepen der I. M. M., wanneer zij binnen weinig tijd in dienst gesteld zouden moeten worden; sommige der belangrijkste kwaliteiten zouden dan bovendien ontbreken.

En al was zulks nog mogelijk, een ander nadeel maakt zulks nog minder gewenscht, namelijk dat de schepen op het oogenblik dat hunne diensten werkelijk noodig zijn, bemand zouden zijn met een personeel dat met hunne ingewikkelde inrichting, hoedanigheden enz. geheel onbekend zou zijn en het behoeft geen betoog hoe dat de slagvaardigheid daaronder zou lijden.

Met het opnemen der torpedovaartuigen in het materieel der Zeemacht in de Koloniën is een begin gemaakt, en dit mag een groote vooruitgang genoemd worden. Zeker kunnen zij een groote rol spelen bij de verdediging der Koloniën, wanneer voor hen de noodige steunpunten of stations langs de Noordkust van Java worden daargesteld, alwaar zij zich van steenkolen, water enz. kunnen voorzien.

Omtrent de sterkte der I. M. M. zal ik niet andermaal in beschouwing treden, maar daarvoor aannemen de formatie, vastgesteld bij het reeds hierboven genoemde besluit der

Ind. regeering van Oct. 1885. Werd door mij een aantal van 18 actieve schepen noodig geacht, zoo verschilt het bij deze formatie gestelde getal van 17 daarmede zoo weinig, dat dit geen punt van bezwaar kan uitmaken. Een eerste vereischte echter is dat dit aantal werkelijk beschikbaar is, en hoe het daarmede in de jaren 1886 en 1887 gesteld was, heb ik reeds vroeger aangetoond.

Dat daaruit duidelijk gebleken is dat de treurige onder-vinding in 1873 bij het uitbreken van den Atjehoerlog spoedig vergeten wordt, wanneer uitsluitend op eene lage begrooting en dus op geringe uitgaven van aanbouw van nieuwe schepen let, behoef ik evenmin andermaal onder de aandacht te brengen. En toch mag met recht gevraagd worden, hoedanig de toestand te Atjeh wel niet zou geweest zijn en hoeveel millioenen bespaard zouden zijn geworden, wanneer de Indische Zeemacht in 1873 werkelijk geschikt was geweest om aan hare roeping te beantwoorden.

Zulke toestanden zijn evenzeer ten nadeele van den lande als ten nadeele van het personeel der Zeemacht, daar het vertrouwen verloren gaat en de goede naam er zeer onder lijdt, zijnde het bovendien voor dat personeel hoogst onaangenaam, zoo menigmaal te moeten dienen op schepen, die slechts eene zeer beperkte mate van bruikbaarheid hebben.

Wil bovendien eene vastgestelde formatie aan de behoefte voldoen, dan moet zij op eerlijke wijze in stand gehouden worden en daarvan niet om de boven aangegevene reden afgeweken worden. En op welke wijze het besluit van Oct. '85 werd uitgevoerd, blijkt uit het feit dat ongeveer $1\frac{1}{2}$ jaar later, namelijk op 1 April 1887, slechts *vijftien* schepen in dienst en daarvan nog 4 in reparatie waren, zoodat er gedurende korter of langer tijd slechts 11 schepen (waarvan

sommige dan nog in zeer slechten toestand verkeerden) beschikbaar waren. (*)

Zooals ik boven gezegd heb, is zulk een toestand alleen een gevolg van het verzuimen van een voldoende aantal schepen in reserve gereed te hebben en tijdig voor aanvulling van het materieel zorg te dragen.

Wel zegt de afgetreden Minister van Koloniën in zijne memorie van beantwoording, dat de vele reparatiën een gevolg waren der vele diensten, die vroeger aanhoudend te Atjeh werden bewezen, maar al mag deze oorzaak daartoe bijgedragen hebben, zoo kan zij niet als reden aangemerkt worden van den vervallen toestand der vloot. Voor dat deze Minister toch aan het bewind kwam, was het station Atjeh sterker bezet en het aantal in dienst zijnde schepen grooter; toen dus dit aantal verkleind werd, had zulks, bij het aanwezig zijn van in reserve gereed zijnde schepen of bij tijdige toevoeging van nieuwe schepen, ten gevolge moeten hebben dat het grootere aantal slechts door een kleiner aantal goede werd vervangen. Niettegenstaande echter het aantal uit dienst gestelde schepen dat der in dienst gestelde in 1884, '85 en '86 overtrof, moest men zich toch met eenige zeer weinig bruikbare schepen blijven behelpen en in dienst zijnde schepen gedurende geruimen tijd in herstelling worden opgenomen. (†) Zoo was hoogstwaarschijnlijk het ontbreken van een S. S. 2^e kl. in reserve oorzaak, dat de Bromo in dienst ongeveer 10 maanden in reparatie doorbracht. Tot geruststelling deelt de Minister mede, dat het gebrek aan

(*) In het einde van het afgelopen jaar was de toestand gunstiger, daar er toen weder 17 schepen in dienst waren.

(†) In de jaren 1875 tot en met '80 werden tegen 6 afgekeurde schepen 12 nieuwe aan de vloot toegevoegd en in de jaren 1881 tot en met '87 tegen 8 afgekeurde slechts 4 nieuwe schepen.

schepen zich niet heeft doen gevoelen; daargelaten in hoeverre eene meer actieve bekrusing niet in vele opzichten de feiten waarop hierboven gewezen is hadden kunnen voorkomen, zoo is dit m. i. een zeer gevaarlijk argument, want ware zulks wel het geval geweest, dan ware het te laat geweest en andermaal de ondervinding van 1873 opgedaan; dat zulks zeer gelukkig niet het geval is geweest, is trouwens eene omstandigheid, waarop het zeer gevaarlijk is bij voorbaat te vertrouwen; in dezen geest doorgaande, zou men nagenoeg tot opheffing kunnen concluderen.

Het is dan ook genoeg bekend dat juist in het preventief karakter der aanwezigheid eener voldoende en werkelijk beschikbare Zeemacht zulk een groot gedeelte van hare kracht gelegen is.

Oorspronkelijk lag het in de bedoeling de inkrumping der I. M. M. gepaard te doen gaan met uitbreiding der G. M. In stede hiervan was echter ook de sterkte van laatstgenoemde, zooals zoowel uit de K. O. als uit de Jaarboekjes blijkt, voortdurend veel te gering, zoodat verschillende stations gedurende langeren of korteren tijd of geheel onbezet waren en men, om in hare diensten te voorzien, de toevlucht moest nemen hetzij tot het zoo kostbare inhuren van particuliere schepen, hetzij tot het gebruik maken van oorlogschepen. Een bewijs te meer hoe dat ook hier redenen van finantieelen aard de overhand hadden.

Eer dan tot uitbreiding dezer tak van dienst over te gaan, acht ik het mogelijk en wenschelijk haar *in te krimpen*, iets waartoe bij de nieuwe regeling der pakketvaart des te eerder zal kunnen overgegaan worden. Dat de Gouv. S. S. trouwens nimmer het gebrek aan oorlogschepen zou kunnen vergoeden, is door den afgetreden M. v. K. zelf erkend, waar hij zegt dat van schepen

van een tweeslachtig karakter nimmer iets goeds te wachten is. (*)

Bij eene formatie van 17 schepen overeenkomstig het thans van kracht zijnde Gouv. besluit, moet de I. M. M. volgens mijne overtuiging bestaan uit 4 S. S. S. 2^e kl., verbeterd type Watergeus, 9 S. S. S. 4^e kl. type Ceram en Flores, en 4 R. S. S. 4^e kl. type Salak. (†) Naarmate de thans bestaande schepen komen te ontvallen, zouden zij door een dezer drie typen aangevuld moeten worden.

Zooals bekend is werden reeds op de Ind. begrooting voor dit jaar gelden aangevraagd voor den aanbouw van een grooter type, bestemd voor de I. M. M., waarvan de waterverplaatsing ($\frac{1}{3}$ meer dan de Java) nagenoeg overeenkomt met de zoovevingenoemde Watergeus. Daar dit schip volgens de toelichting van den Min. van Kol. moet dienen tot machtsontwikkeling tegenover een inlandschen vijand, behoeft van pantsering geen sprake te zijn, of van geschut waarmede die van andere schepen kan doorboord worden. (§) Zoover mij bekend is heeft het type Watergeus zeer goed voldaan; overeenkomstig de thans algemeen gevolgde wijze van ijzer

(*) Hun tijdelijk het karakter van oorlogschip te geven, zonder dat zij de daarvoor vereischte eigenschappen hebben, door het plaatsen van een zeeofficier met detachement schepelingen, verdient afkeuring, al was het maar om den hoogst oneigenlijken toestand, waarin zoowel die officier als de gezagvoerder daardoor geraken. Evenzoo is zulks het geval met het geven van militaire dekking, daar dit leidt tot verzwakking der garnizoenen of bemanningen der oorlogschepen, iets wat in tijden van onlusten enz. onraadzaam is.

(†) Ten einde de bemanningen dezer schepen niet te lang aan boord der kleinere schepen te doen verblijven, acht ik hunne gezamentlijke verwisseling na een zeker tijdsverloop zeer gewenscht; tochten der grootere schepen kunnen deze aflossing bewerkstelligen.

(§) Acht men het noodig ook deze schepen van beschermende dekken te voorzien, dan behoeven deze zich m. i. in geen geval verder uit te strekken dan tot het machine- en ketelruim, even als zulks bij de nieuw aangebouwde Engelsche sloops, die bestemd zijn voor „service on distant stations,” het geval is.

of staal gebouwd, voorzien van compoundmachine, bewapend met 2 kan. van 15 of hoogstens van 17 cm. a. l., eenige kan. van 12 cm., snelvuurkan. enz. en in staat om een 12 mijls vaart te loopen, zal het ook nu een zeer bruikbaar schip voor de I. M. M. opleveren. Alle verdere verzwareing in type of bewapening acht ik geheel onnoodig.

Alvorens van het materieel af te stappen, wil ik nog de aandacht vestigen op de werven, zoo hier te lande als in Indië.

Hier te lande (*) acht ik noodig een arsenaal of établissement voor de conservatie en uitrusting van het materieel, te Willemsoord, Amsterdam en Rotterdam als hoofdpunten der stelling Helder, der stelling Amsterdam en van het Zuiderfrontier, zullende bij het eerstgenoemde tevens opgenomen worden het materieel bestemd voor de buitenlandsche dienst, oefening enz.

Aannemende dat verplaatsing der thans bestaande werf te Amsterdam naar de overzijde van het Y als eenvoudig arsenaal mogelijk is, vooral uit een finantieel oogpunt, dan

(*) Het al of niet wenschelijke van aanbouw op de Rijkswerven, al is het dan op den voet waarop zulks tot nu toe plaats had, laat ik thans buiten bespreking. Alleen moge de opmerking hier plaats vinden, of het wel zeker is, dat, wanneer eenmaal in principe is aangenomen dat zulks in het geheel niet meer op de Rijkswerven zal plaats vinden en dientengevolge geheel op de particuliere nijverheid moet gesteund worden, de particuliere inrichtingen daartoe steeds in staat zullen zijn. Werd in den laatsten tijd wel eens beweerd dat het Departement van Marine liet bouwen om de werf te Amsterdam werk te verschaffen, dan mag gevraagd worden of in omgekeerden zin dat Departement steeds genoegzame bestellingen aan de particuliere inrichtingen zal kunnen verschaffen, om ook dezen in het leven te houden; de toestand waarin nog onlangs de Kon. fabriek te Amsterdam verkeerde, wetigt deze vraag. Mocht zulks niet het geval zijn, dan zou het misschien kunnen gebeuren dat zoowel de Rijksinrichtingen, ten gevolge der daarbij ingevoerde bezuiniging aan personeel en materieel, als de particuliere inrichtingen, op een gegeven oogenblik zouden ontbreken, wanneer aan deze laatsten niet voortdurend groote bestellingen werden gedaan.

zoude ik het toch niet doelmatig achten om aldaar tevens het materieel voor den algemeenen dienst te concentreeren enz. en evenmin om het te bestemmen voor het materieel behoorende tot de stelling Helder.

Hierbij toch moet niet uit het oog verloren worden, dat de groote diepgang van verscheidene tot dit laatste behoorende schepen het gebruik maken der Zuiderzee, om hunne bestemming in de stelling Helder te bereiken, geheel uitsluit, zoodat zij daarvoor den vrij tijdroovenden weg door het Noord-Hollandsch Kanaal of dien door het Velser Kanaal en de Noordzee zullen moeten nemen, iets wat bij mobilisatie zeker niet gewenscht is.

Bovendien acht ik het wenschelijk het établissement te Willemsoord te behouden als werf van uitrusting van de schepen, bestemd voor oefeningstochten, buitenlandschen dienst, politietoezicht enz. enz., voornamelijk ook in verband met de uitmuntende gesteldheid van de haven en de reede, welke zulk eene uiterst gunstige gelegenheid voor alle oefeningen oplevert. Het zou toch uiterst omslachtig zijn om die allen van uit een ingesloten plaats als Amsterdam te doen plaats hebben, vooral daar deze voor de meesten slechts door het Noordzeekanaal te bereiken is.

Zoolang het trouwens nog als eene dringende noodzakelijkheid moet aangenomen worden dat de Zeemacht met de Landmacht moet medewerken tot verdediging dezer hoogst-belangrijke stelling, is een werf of arsenaal met inrichtingen tot dokken en reparatie aldaar onmisbaar. (*) En dat dit oor-

(*) Van hoeveel gewicht een krachtige steun van de Zeemacht is bij de verdediging des lands, is nog onlangs aangetoond door den kapt. van den gen. staf KRAIJENHOFF VAN DE LEUR, in zijne zeer belangrijke studie „de vesting Holland in staat van beleg.” In overeenstemming met zooveel is hij van meening dat de taak der Zeemacht zich ook tot buiten de zeegaten uitstrekt, wat betreft het bemoeielijken eener blokkade.

deel omtrent de deelname der Zeemacht aan de verdediging van deze stelling door anderen wordt gedeeld, blijkt zoowel uit de hoogstbelangrijke rede van den Luitenant LAND naar aanleiding der Brochure van den Heer GIJSBERTI HODENPIJL. »De Werkkring der Ned. Zeemacht,» gehouden in de bekende Nieuwediepsche vereeniging op den 22 October 1886, als uit hetgeen in die zelfde vergadering door den Kolonel der Artillerie VAN MARLE werd gezegd.

Meende de Heer LAND aan het einde van zijne welsprekende redevoering tot de conclusie te moeten komen, »dat »in de aanwezigheid alleen van onze vloot in de Texelstroom »de beste waarborg gevonden wordt tegen eene landing op »de kust,» evenzo verklaarde genoemde hoofdofficier, »dat »de reden waarom door geen der officieren der landmacht »was deelgenomen aan de discussiën, zeker niet moet gezocht »worden in instemming met de denkbeelden van den Heer »G. H. wat betreft de verdediging van de stelling Helder. »Naar mijne bescheiden meening zou het zeer te betreuren »zijn en bijna met een opgeven van de geheele stelling gelijk te stellen zijn, indien de taak van de verdedigende »kustbatterijen en van het fort op de Harssens niet zoo »krachtdadig mogelijk door het meer offensief optreden onzer »Marine werd gesteund. En al ware het aantal schepen of »torpedobooten, dat voor dat doel kon worden beschikbaar »gesteld, niet zoo groot als voor eene krachtige verdediging »gewenscht zou zijn, elke steun in onze flanken zou het »vermogen onzer batterijen zoo zeer verhoogen, dat die naar »mijne meening onmisbaar kan genoemd worden."

Ook de Kapitein TEN BOSCH heeft in zijne voordracht over den aanval en verdediging der Noordelijke Zeegaten en der Zuiderzee er op gewezen van hoeveel waarde de verdediging en het behoud der stelling Helder is, in verband met het

verdedigingsplan van Amsterdam, en welk nauw verband tusschen beiden bestaat.

Komt eenmaal de droogmaking der Zuiderzee tot stand, en ik geloof dat de mogelijkheid geenszins buiten gesloten mag worden, dan zal de belangrijkheid der stelling Helder nog in waarde stijgen en daardoor het behoud der thans aldaar bestaande Marine-établissements nog noodzakelijker zijn.

Als centraalpunt voor het Zuiderfrontier is Rotterdam de aangewezen plaats voor het daarstellen van een arsenaal tot conservatie en uitrusting van het daartoe behoorende materieel. Duidelijk treedt nu op den voorgrond hoezeer het verlaten der vroeger aldaar bestaan hebbende maritieme Rijksinrichtingen als een groote misstap moeten beschouwd worden, want waren deze voor de Marine behouden gebleven, dan zouden zij nu niet andermaal daargesteld behoeven te worden. Men zij echter indachtig aan de kosten welke eene eventuele overbrenging nu zullen eischen.

Wat betreft de werven in Indië behoeft alleen opgemerkt te worden, dat in principe besloten is alleen te Sourabaya een établissement in leven te houden, hetwelk geheel vereenigd wordt met de vroegere fabriek van Marine en Stoomwezen. Het établissement te Onrust is of wordt geheel opgeheven en door het overbrengen van het droogdok van daar naar eerstgenoemde plaats, is er nu nog maar alleen aldaar gelegenheid om te dokken.

In hoeverre wat betreft deze inkrimping ook hier de zuinigheid de wijsheid niet zal bedriegen, zal de tijd moeten leeren; ik voor mij geloof dat ook hier de belangen van den dienst aan finantiële overwegingen zijn opgeofferd.

Wanneer men bijv. nagaat dat er van Oct. '86 tot April '87 4 en van April tot Oct. '87 5 buiten dienst zijnde oorlogschepen in reparatie te Sourabaya waren, behalve een getal

in dienst zijnde schepen, wier aantal gedurende 3 maanden 5 en verder van 4 tot 2 bedroeg, en dan tevens in aanmerking neemt dat bovendien verschillende schepen 1 of 2maal per jaar aldaar moeten gedokt worden en dat ook het materieel der G. M. herhaaldelijk reparatie behoeft, dan vrees ik dat de tijd voor de reparatiën benodigd belangrijk zal toenemen. (*) En zooals reeds boven is opgemerkt, acht ik zulks wat betreft de schepen welke in dienst zijnde gerepareerd worden, zeer nadeelig; gedurende het bovengenoemde tijdvak vertoefden bijv. de Bromo p.m. 9 maanden, Bali p.m. 5 maanden, Banda p.m. 5½ maand, de Madura p.m. 6½ maand en de Pontianak p.m. 5 maanden in dienst en in reparatie aan het établissement te Sourabaya. De eenigste wijze om daarin verbetering te brengen bestaat in het in ruime mate in reserve voorhanden hebben van geheel gereed zijnde schepen, iets wat bij den ongunstigen toestand waarin het materieel thans bestaat, slechts kan verkregen worden door ruime aanbouw van nieuwe schepen. Wanneer met spoed voorzien wordt in de hoogst dringende vernieuwing van het A. E. en de schepen die daartoe zullen behooren overeenkomstig de bedoeling ter rechter tijd naar Nederland opgeroepen worden, zal zulks eenige verbetering aanbrengen.

In hoeverre bovendien de ruimte van het établissement te Sourabaya voldoende is om zulk een groot aantal schepen te bevatten en er voldoende localiteit aanwezig is om de officieren en bemanningen te huisvesten, meen ik te mogen

(*) Volgens het Kol. Versl. over '87 werden aan het établissement te Sourabaya in het daarin behandelde tijdvak opgenomen 65 schepen, waarvan 41 gereed kwamen, namelijk 4 van het A. E., 21 der I. M. M., 12 der G. M. en 28 van andere diensten. Bovendien werden te Onrust nog herstellingen verricht aan 6 schepen der I. M. M., 6 der G. M., 1 Bebakeningsvaart en 1 Russisch oorlogschip.

betwijfelen. Toch is dit laatste bij voorzieningen van eenigen duur vooral dringend noodig; het verblijfhouden aan boord van een in timmering liggend schip in een klimaat als het Indische, is in werkelijkheid eene marteling.

Wat het opheffen der gelegenheid tot dokken te Onrust aangaat, hiermede had men volgens mijne meening moeten wachten, hetzij tot de schepen van het A. E. vervangen waren door anderen, wier diepgang meerdere toegang tot Sourabaya toelieten, hetzij totdat er te Tg. Priok particuliere inrichtingen daarvoor waren in het leven geroepen.

Evenals in andere opzichten doen wij ook hier het tegenovergestelde van hetgeen men bij anderen ziet gebeuren, en wordt de toestand wat dit punt betreft ongunstiger dan vele jaren geleden.

Reeds hierboven heb ik gewezen op het gebeurde met de van Speyk, een schip dat geheel nieuw uitgerust en pas in dienst gesteld was, om aan te toonen hoe nadeelig het voor den dienst was, dat er alleen te Sourabaya gelegenheid tot dokken bestond.

Ik acht het dan ook dringend noodig, zoowel in het belang der Zeemacht als uit een meer algemeen nationaal oogpunt, dat de Regeering zooveel mogelijk hare medewerking en steun verleene om zoo spoedig mogelijk in of nabij Tg. Priok eene particuliere inrichting in het leven te roepen, alwaar gelegenheid tot dokken en herstellen van schepen gevonden wordt, wanneer van Gouvernementswege daartoe alleen te Sourabaya gelegenheid bestaat.

Door anderen is er evenzoo reeds op gewezen, welke belangrijke sommen aan de Engelsche industrie ten goede zijn gekomen te Singapore en ook te Penang, door het aanhoudend dokken en repareeren van schepen, niet alleen der schepen behoorende tot het station Atjeh, maar ook door

schepen welke van Java uit daarheen gezonden werden. Wanneer er nu in onze geheele Archipel slechts ééne inrichting daartoe bestaat, vrees ik dat zulks in nog meerdere mate het geval zal zijn; dit steunen op buitenlandsche inrichtingen, die in tijden van spanning voor ons gesloten kunnen worden, acht ik zeer verkeerd, bewijst niet veel voor onze energie en is niet zeer vleierend voor het nationaal gevoel van een der oudste en grootste koloniale mogendheden.

Is eenmaal te Tg. Priok, hetzij met of zonder Staatshulp, eene dergelijke inrichting in het leven geroepen, dan zal, wanneer de krachten aan de Rijksinrichting te Sourabaya te kort schieten, iets wat volgens mijne overtuiging zeker het geval zal zijn, ook door het Gouvernement daarvan gebruik kunnen gemaakt worden voor het materieel der Zee-macht, en zal het mogelijk zijn de steun of hulp van het buitenland te ontberen.

Alsnu overgaande tot het personeel, ga ik bij de beoordeeling van hetgeen in werkelijkheid benoodigd is, van de veronderstelling uit, dat alles wat zonder de belangen van den dienst te benadeelen als overbodig kan beschouwd worden, niet in de bemanningslijsten en staten moet uitgetrokken worden.

Het eerste dat als het meest belangrijke in aanmerking komt is het personeel, benoodigd voor de defensie binnenslands.

Dit personeel is te zamengevoegd op staat A, dienende het volgende tot toelichting der verschillende kolommen:

De kolommen 1, 2, 3 en 4 zijn opgemaakt overeenkomstig de bemanningslijsten;

in kolom 5 is gerekend dat 5 torpedobooten groot model eclaireurs diensten zullen verrichten, dat 5 der klein model booten bewapend zijn met Whitehead torpedo's en allen voorzien zijn van een snelvuur kanon;

kolom 6 is overeenkomstig de bemanningslijsten;

kolom 7 bevat het verdere personeel voor de torpedodienst, zijnde het verschil tusschen dat vermeld in kolom 5 en het personeel, aangegeven als voorloopige formatie in het Jaarboek 1884—1885 vermeerderd met eenige kwaliteiten, welke door den Heer GUYOT bestemd worden voor inschietplaatsen, magazijnen en werkplaatsen, daar ik het ook niet ondienstig acht hierop te rekenen;

kolom 8 is overeenkomstig de bemanningslijsten;

kolom 9 bevat het personeel, waarop verder nog bij de defensie moet gerekend worden, iets wat vroeger door *mij* verzuimd is. Zeer terecht wordt hierop door den Heer G. de aandacht gevestigd, en ten einde te kunnen nagaan wat hiervoor noodig is, geeft hij de onderdeelen op, door den Minister GERICKE in zijne Memorie van beantwoording aangegeven, namelijk:

1°. het benutten van Z. M.'s Valk;

2°. het benutten van 3 stoomvaartuigen van het Loodswezen;

3°. het verstrekken van eenig personeel aan 15 in te huren particuliere vaartuigen;

4°. het voorzien in personeel tot het leggen en bewaken der versperringen;

5°. het voorzien in personeel tot hulp bij den veiligheidsdienst op de watervlakte der Hollandsche waterlinie.

Respectievelijk rekent hij daarbij noodig:

voor sub. 1 overeenkomstig de bemanningslijst;

» » 2, 1 off., 1 onderoff. en 10 mariniers per vaartuig;

» » 3, 1 onderoff. der mariniers en 2 mariniers per vaartuig, waarboven 2 off. der mar. in elke directie;

» » 4, 1 hoofdoff., 1 luitenant 1° kl., 2 id. 2° kl.,

2 bootsl., 4 kwartierm. en 24 gasten in elke directie;

voor sub. 5, 1 luitenant 1^e kl., 3 id. 2^e kl., 1 off., 1 adm.,
6 kwartierm., 12 gasten, 112 zeemiliciens,
6 mach. of leerl. en 12 vuurst.

Alhoewel niet bepaald onder een der 5 genoemde rubrieken opgenoemd, wordt door den Heer G. verder uitgetrokken personeel voor 6 stoomsloepen (*) in elke directie en wel per sloep:

1 luitenant 2^e kl., 1 kwartierm., 2 gasten, 2 miliciens, 2 mariniers, 1 mach. of leerl. en 2 vuurst., waardoor hij alsdan een totaal verkrijgt van 505 koppen, behalve de miliciens, zijnde het aantal door den Minister G. genoemd.

Deze cijfers zijn door mij echter slechts gedeeltelijk overgenomen.

In de 1^e plaats is door mij niet gerekend op de Valk; welke diensten dit houten en dus zeer trefbare, licht bewapende raderstoomschip, dat bovendien te diep gaat voor een groot gedeelte der Zuiderzee en langs dien weg Amsterdam niet kan bereiken, zal kunnen bewijzen, is mij niet duidelijk, zoodat het m. i. veilig onbemand kan blijven.

In de 2^e plaats komt mij het aantal stoomsloepen te groot voor; wanneer men nagaat dat men voor de stellingen Helder en Amsterdam reeds te beschikken heeft over 2 loodsstoomers en waarschijnlijk het grootste gedeelte der particuliere vaartuigen, dan geloof ik dat bovendien 6 stoomsloepen in elke directie onnoodig groot mag genoemd worden.

Mogen al een paar dezer vaartuigen voor de communicatie

(*) Is het de bedoeling dat deze bestemd zijn om de versperringen te bewaken, dan zoude ik hun daarvoor minder geschikt achten en deze taak aan de stoomkanonneerbooten wenschen op te dragen.

tusschen den wal en de schepen noodig zijn, of ook voor het overbrengen van berichten, zoo geloof ik dat hunne diensten, vooral in eerstgenoemde stelling, spoedig zullen ophouden, en dat wanneer de vloot tengevolge van het forceeren dezer stelling eenmaal op de Zuiderzee teruggetrokken is, een aantal van 12 overbodig groot is. Daar zij bovendien voor geene andere diensten dan het overbrengen van berichten zullen kunnen gebruikt worden, geloof ik dat men voor deze diensten, wanneer werkelijk een groot aantal noodig is, zal mogen rekenen op de hulpmiddelen welke de binnenlandsche stoomvloot oplevert en wordt daarbij m. i. geen militair personeel vereischt.

Evenzoo komt een aantal van 6 mij voor het Zuiderfrontier te groot voor. In de directiën Willemsoord en Hellevoetsluis wordt door mij dan ook slechts voor 2 stoomsloepen personeel uitgetrokken en in die te Amsterdam voor 4.

Het onder sub. 4 genoemde personeel is door mij overgenomen, alhoewel ik geneigd ben te gelooven dat dit ook eenigzints ruim genomen is, daar men ook hiervoor de toevlucht zal moeten nemen tot particuliere vaartuigen en dezen allen een 2 of 3tal bevaren matrozen aan boord hebben, zoodat in hoofdzaak slechts personeel voor de noodige leiding noodig zal zijn.

De overige kolommen vereischen geene toelichting.

Alsnu overgaande tot het personeel in de Koloniën, komt hierbij in aanmerking:

1°. het Auxiliair eskader, zooals het thans zamengesteld is en overeenkomstig de bemanningslijsten, met uitzondering der volgende wijzigingen:

voor de S. S. S. 1° kl. is minder uitgetrokken 4 adelborsten 1° kl. per schip, daar een aantal van 6 door mij ruim voldoende wordt geacht voor den dienst in Indië;

voor de ramtorenschepen wordt slechts een zeilmaker uitgetrokken en voor de Prins Hendrik slechts 1 sergeant der mariniers, beide naar ik meen overeenkomstig de behoefte.

Het personeel hiervoor benoodigd komt voor in kolom 1, staat B, met inbegrip van 10 pCt. bovenrol.

2°. Het personeel benoodigd voor de Zeemacht in West-Indië is uitgetrokken overeenkomstig de formatie der laatste jaren, namelijk een S. S. S. 1^e kl. te Curaçao en een id. 4^e kl. te Suriname.

Tevens is hierin begrepen een S. S. S. 1^e kl., bestemd ter aflossing der schepen van dit charter in O. en W. Indië.

De bemanningen zijn overeenkomstig de bemanningslijsten, zijnde voor de S. S. S. 1^e klasse een off. mach. uitgetrokken.

Een en ander komt voor in kolom 2, staat B, met inbegrip van 10 pCt. bovenrol voor de beide eerstgenoemde schepen.

3°. Het personeel benoodigd voor de Indische Militaire is uitgetrokken voor de schepen, voorkomende op bijlage D der begroting voor 1888, overeenkomstig de formatie vastgesteld bij besluit der Indische Regeering, in dd. 25 October 1885, voor zooverre betreft de werkelijke oorlogschepen, de wachtschepen en de staf.

Hierin zijn echter door mij de volgende wijzigingen gebracht:

a. Voor een der R. S. S. 2^e kl. is een kapitein ter zee uitgetrokken, daar ik het wenschelijk vind de betrekking van stations-commandant te Atjeh aan een hoofdofficier van dezen rang op te dragen, zoowel met het oog op de sterkte van het station als in verband met de positie tegenover het hoofd van het bestuur.

b. Voor een der R. S. S. 4^e kl., type Oenarang, is een kap. luit. t/z. uitgetrokken, daar ik het evenzoo wenschelijk

acht de betrekking van stations-commandant in de Z. en O. Afd. van Borneo aan een hoofdofficier op te dragen, waardoor aanhoudende verwisseling van den titularis wordt vermeden.

c. Voor de S. S. S. 4^e kl., type Madura, is geen hoofd-officier als commandant en dientengevolge ook geen luit. t/z. 1^e kl. als 1^e officier uitgetrokken, daar ik zulks geheel overbodig acht, zoodat de daardoor veroorzaakte hoogere kosten kunnen bespaard worden.

d. Voor de kleinste soort R. en S. S. S. 4^e kl. zijn slechts 2 luit. t/z. 2^e kl. per schip uitgetrokken, daar ik dit aantal voor deze schepen voldoende acht.

Verder moet nog onder dit personeel gerekend worden dat der opnemingsvaartuigen. In stede echter van daarvoor te rekenen op 1 vaartuig met stoom en 2 met zeilvermogen, is door mij personeel uitgetrokken voor 2 vaartuigen der eerstgenoemde soort.

Volgens zeer bevoegd advies mag de hoeveelheid geproduceerde arbeid van 1 stoomschip tot die der beide zeilschepen minstens als gelijk en hoogstwaarschijnlijk als grooter aangenomen worden, zoodat bij minder personeel minstens gelijke, maar waarschijnlijk meerdere arbeid verkregen wordt.

Tegenover de kosten van aanschaffing van een stoomschip staat belangrijke jaarlijksche besparing aan uitgaven voor soldijen, voeding enz. Volgens de marinebegrooting toch staat het stoomschip onder art. 32 (zeetractementen enz.) uitgetrokken voor f 25,946 en elke schoonerbrik voor f 21,606, zoodat alleen op deze post bespaard wordt $25,946 + 2 \times 21,606$, verminderd met $2 \times 25,946$, of f 17,266 per jaar.

Wel komen bij een stoomschip de kosten van machinekamerbehoefte in aanmerking, maar die der rondhouten en zeilen zijn bij het zeilschip evenzoo vrij belangrijk.

Daar een stoomscheepje als de Hydrograaf spoedig kan geleverd worden, is deze wijziging reeds door mij aangenomen.

Behalve deze belangrijke besparing in uitgaven wordt eene besparing aan personeel verkregen van 1 luit. t/z. 1^e kl., 3 id. 2^e kl., 1 off. van gez. en van adm. en verder enkele andere kwaliteiten, waar tegenover eene vermeerdering van eenig machinekamerpersoneel staat.

Het personeel benoodigd voor de I. M. M. komt evenzoo voor op staat B; het totaal met inbegrip van 10 pCt. bovenrol is aangegeven in kolom 15.

In de 16^e kolom komt voor het totaal der kolommen 1, 2 en 15, en geeft alzoo aan het personeel dat in het geheel voor de Koloniën noodig is, met toepassing der door mij aangegeven wijzigingen.

Wil dus in deze behoefte voorzien worden, dan zoude dit personeel beschikbaar moeten zijn en daar zulks evenzoo het geval moet wezen met het personeel benoodigd voor de defensie binnenslands, zou het gezamenlijk personeel der Zee-macht even sterk moeten zijn als de som dezer beide totalen.

De beide eerste kolommen van staat E bevatten het personeel voor de defensie en voor de koloniën, hunne som in kolom 3 geeft alzoo het personeel benoodigd in oorlogstijd; vergelijkt men dat hetwelk op 1 Januari 1887 aanwezig was, voorkomende in kolom 4 dan blijkt daaruit dat om in de gezamentlijke behoefte te voorzien zouden ontbreken de volgende kwaliteiten voorkomende in de 5^e kolom.

30 luit. 1^e kl., 40 id. 2^e kl., 4 adj. adm., 1 schipper 33 bootslieden, 39 konstabels, 6 provoosten, 10 ziekenopp., 58 hofmeesters, 43 koks, 43 scheerders, 245 matr. 1^e kl., 243 id. 2^e kl., 5 off. mach., 45 mach. en 43 mach. leerl.

Bij de beoordeeling dezer cijfers moet in aanmerking genomen worden:

1^e dat er op 1 Jan. '87 30 luit. 2^e kl. aan de sterkte ontbraken en uit kolom 5 blijkt dat er 11 adelb. 1^e kl. over zijn;

2^e dat er tegenover 4 adj. adm. die ontbreken 6 off. v. adm. over zijn;

3^e tegenover 1 schipper en 33 bootsl., 63 bootsm. en kwartm. over zijn;

4^e tegenover 39 konst., 33 konst. maats over zijn;

5^e dat respectievelijk 30, 20 en 26 militiens opgeleid zijn voor ziekenoppasser, hofmeester en kok;

6^e dat er 43 bootm. leerl. 1^e kl. aanwezig en 547 matr. 3^e kl. en lichtmatr. over waren;

7^e dat er 45 machinistleerl. in opleiding waren.

Behalve de hier genoemde kwaliteiten blijkt nog uit kolom 5, dat er ook nog bij eenige andere kwaliteiten een overcompleet voor oorlogstijd is, hetgeen veroorzaakt wordt doordat de behoefte aan deze kwaliteiten in vreedstijd grooter is.

Bij het overcompleet aantal bootmansmaats en kwarttm. zal zeker gaandeweg in de ontbrekende bootslieden kunnen voorzien worden, daar toch hoogstwaarschijnlijk de meesten daarvan voor hooger rang geschikt zullen zijn, wanneer zij eenmaal de tusschenliggende rang van bootsmt., die m. i. veilig opgeheven kon worden, hebben bereikt.

Zulks geldt evenzoo voor de konstabels; dit corps is in de laatste jaren sterk toegenomen, zoodat ook hier bij gelijkmatige toevoer zeker gaandeweg door bevordering in het te kort kan voorzien worden. (*)

(*) De vraag is misschien geoorloofd of de bemanninglijsten van sommige defensie vaartuigen niet eene wijziging zouden toelaten waardoor besparing aan sommige kwaliteiten zou worden verkregen.

Uit de oorspronkelijke bemanningslijsten der monitors blijkt bijv. dat toen

Deze beide kwaliteiten leveren alzoo m. i. geen overwegend bezwaar op. Zulks is evenmin het geval met de ontbrekende provoosten, daar dit corps nog niet lang geleden belangrijk is uitgebreid door deze kwaliteit ook in de bemanning der kleinere schepen op te nemen, en evenmin met de scheerders, daar hierin binnenslands zonder eenig bezwaar voor een groot gedeelte door burgers kan worden voorzien, iets waardoor de voeding bespaard wordt en de bemanningen waarschijnlijk beter geholpen worden.

Het gebrek aan hofmeesters en kajuits- en officierskoks, want het zijn voornamelijk deze laatste die ontbreken, is ontegenzeggelijk een kwaal die alhoewel minder op de strijdvaardigheid van het schip invloed hebbende, zich in het leven aan boord toch op zeer onaangename wijze doet gevoelen.

Zeker mag aangenomen worden dat zij voor een groot gedeelte ontstaat door eene bezoldiging, welke voor geschikte personen in die betrekking dienende te laag is; daarbij komt dat zij in de laatste jaren geheel als militair beschouwd zijn, er in de meeste gevallen geen geschikt logies voor hen is en andere scheepstoestanden weinig bevorderlijk zijn om

deze schepen nog met 2 zware kanonnen bewapend waren, slechts 1 konst. en 1 konstmt. tot de rollen behoorden, terwijl nu zij slechts 1 zwaar kanon voeren bovendien 1 konst. maj. daartoe behoort. Is deze vermeerdering daaraan te wijten, dat 2 tot dit korps behorende onderoff. onvoldoende is gebleken, dan is het twijfelachtig of deze vermeerdering nu nog noodzakelijk is, tenzij de toevoeging van het lichte geschut haar thans gewenscht doet zijn.

Wanneer men echter nagaat dat op de R. S. de konst. in de kruithamer en de konst.maat in het granaathok is geplaatst en zulks bij de monitors in omgekeerden zin plaats heeft, dan geloof ik dat de plaatsing der konst.maat op beide schepen als voldoende mag beschouwd worden, waardoor de kwaliteit van konst. op deze schepen zoude kunnen bespaard worden, zoodat het aantal tot dit corps behorende onderoff. teruggebracht kon worden voor deze schepen tot 1 konst. maj. of konst. en 2 konst.mts.

hun zich aan boord te huis te doen gevoelen. Misschien zoude hierin verbetering te brengen zijn, wanneer de bezoldiging verhoogd werd en zij weder als particuliere personen beschouwd werden, iets wat naar ik mij meen te herinneren vroeger evenzoo het geval was.

De kwaliteiten wier incompleet van ernstigen aard te beschouwen zijn, voor zooverre betreft het thans aanwezige materieel, bepalen zich alzoo tot de luitenants ter zee 1^e en 2^e klasse, matrozen 1^e en 2^e kl., machinisten en mach. leerlingen; het is dus eene noodzakelijkheid hierin verbetering te brengen.

Alvorens aan te geven hoe daartoe te geraken, is het raadzaam na te gaan welken invloed de vervanging der schepen van het A. E. en der I. M. M., op de wijze als door mij is aangegeven, op het benodigde personeel zal hebben.

Voor het hierboven genoemde type oorlogschip heb ik getracht eene bemanningslijst vast te stellen, zooals is aangegeven in staat C; met inbegrip van 10 pCt. bovenrol, zou voor het A. E., zamengesteld uit 4 dergelijke schepen, vereischt worden het personeel vermeld in kolom 17, waardoor in vergelijk met het daarvoor thans benodigde (kolom 18) eene besparing verkregen wordt, welke aangegeven is in kolom 19, en die het tekort in sommige kwaliteiten ten goede komt. Tegenover die vermindering staat dan eene vermeerdering van 3 luit. t/z. 2^e kl., 22 vuurst. en 35 torpedisten, gevende totaal 280 koppen minder.

Dat deze wijziging alzoo eene *belangrijke besparing aan soldijen en voeding* zal ten gevolge hebben, behoeft geen betoog.

De wijziging in het materieel der I. M. M. zal van minderen invloed zijn, daar zij zich eerst langzamerhand zal doen gevoelen, naarmate de thans aanwezige schepen aan den dienst ontvallen en alzoo aangevuld moeten worden,

zijnde echter de toestand der oudste S. S. S. 4^e kl. van dien aard, dat waarschijnlijk niet lang daarmede gewacht zal kunnen worden. Het door den vorigen Min. van Kol. op de begrooting uitgetrokken schip zal bij indienststelling, wanneer als maatstaf der bemanning in hoofdzaak die der vroegere Watergeus aangenomen wordt, eenige vermeerdering ten gevolge hebben, ontstaande door het verschil dezer bemanning en die van het daarvoor uitvallende S. S. S. 4^e kl. De Java voorloopig beschouwende als 4^e stoomschip van grooter charter, dan zal dit slechts eene kleine vermeerdering bij sterkere bewapening ten gevolge hebben, terwijl de vervanging der S. S. S. 4^e kl. door het kleinere type weder eenige besparing zal geven.

Wat betreft het te kort aan officieren wordt opgemerkt, dat de kwaliteit van luit. t/z. 2^e klasse sedert tal van jaren incompleet is en dat te lang gewacht is met door vermeerdering van het jaarlijksch bij het Instituut toe te laten aspiranten, in de aanvulling te voorzien.

Naar ik meen werd hiertoe eerst in het jaar 1881 overgegaan en werd dit aantal een paar jaar later nog eenigszins vergroot. Naarmate deze sterkere afdeelingen het Instituut verlaten en daarna tot luitenant bevorderd worden, zal de sterkte in dezen rang toenemen; volgens het Jaarboekje bedroeg zij op 1 Jan. 1885, '86 en '87 respectievelijk 176, 186 en 195, terwijl er volgens het naamboekje voor dit jaar op 1 Jan. aanwezig waren 179, welk aantal wanneer de bevordering der oudste promotie adelborsten 1^e klasse in 1887 even als in de vorige jaren vóór 1 Jan. had plaats gehad, 208 zou hebben bedragen.

Zeker mag het onverklaarbaar genoemd worden, dat men juist in verband met de uitbreiding van het materieel voor de defensie, niet eerder bedacht is geweest op aanvulling

der officieren. Wordt dan ook voortgegaan met minstens 40 aspiranten jaarlijks te plaatsen, zooals in de laatste jaren het geval was (voor dit jaar is het aantal echter reeds weder tot 30 teruggebracht) dan zal zeker niet alleen het te kort in den rang van luit. t/z. 2^e klasse verdwijnen, maar ook tot uitbreiding van het getal luit. t/z. 1^e klasse overgegaan kunnen worden. Reeds door den Minister GERICKE is er op gewezen dat de uitbreiding van het materieel noodwendig eene uitbreiding van het personeel ten gevolge zal moeten hebben; men dient zulks echter in het oog te blijven houden, om tot een beteren toestand te geraken.

Zooals is opgemerkt waren er volgens de door mij aangegevene formatie eenige adelborsten 1^e klasse over, waarmede voor een gedeelte in de ontbrekende luit. t/z. 2^e klasse kan worden voorzien.

Wat betreft het tekort aan machinisten, (*) ook hieromtrent geldt evenzeer de opmerking, dat bij de groote toename in behoefte aan deze kwaliteit, geheel verzuimd is door meerdere toelating van aspiranten bij de opleiding in aanvulling van het tekort te voorzien. Tegen 51 in 1876 en 40 in 1877/79, bedroeg het aantal toegelaten aspiranten in de daaropvolgende jaren respectievelijk slechts 22, 20, 15, 15, 15 en 15, totdat in 1886 eerst weder vermeerdering tot 25 plaats vond, welk aantal in 1887 reeds weder daalde tot 18. Vermeerderde het aantal machinisten van Juli 1876 tot Oct. 1881 dan ook met 56, van af dien datum tot 1 Jan. 1887 bedroeg dit aantal slechts 13.

Nu door de belangrijke uitbreiding van het aantal officieren machinisten de vooruitzichten van het corps machinisten

(*) De machinist-leerlingen in opleiding zullen het tekort gedeeltelijk ten goede komen.

weder zeer zijn verbeterd, lijdt het m. i. geen twijfel of door meerdere toelating van aspiranten zal ook hier het tekort spoedig verminderen, iets wat in de jaren 1876/81 dan ook duidelijk gebleken is; uit het groot aantal jongelingen dat zich jaarlijks aanmeldt voor het toelatingsexamen, blijkt bovendien dat de lust om deze betrekking te kiezen groot genoeg is.

De derde kwaliteit waarbij het groot incompleet als bezwarend moet beschouwd worden, is de gasten. Zooals gezien is. levert de daarstelling van een nieuw type voor het A. E. reeds eene kleine besparing van 26 matr. 1^e kl. en 57 id. 2^e kl. op, welke alzoo het tekort terug zoude brengen op 219 en 186.

Wel is bij deze kwaliteit eene vermeerdering waar te nemen in het tijdvak Oct. 1878—Juli 1887 van 129, maar terwijl deze gering te noemen is in vergelyk met het ontbrekende aantal, schijnt het aantal aanwezige bovendien zeer ongelijkmatig af- en dan weder toe te nemen. Daar nu het aantal matr. 3^e kl. en lichtmatrozen in de laatste jaren vrij belangrijk is toegenomen en dan ook een overcompleet aan geeft, ongeveer gelijkstaande met het ontbrekende aantal gasten, is het mogelijk dat er oorzaken bestaan, welke het aanvullen en in dienst houden der gasten in den weg staat.

Kan in het eerste (aanvulling) waarschijnlijk verbetering gebracht worden, door de voorwaarden aan deze kwaliteiten gesteld eenigszins te veranderen, in verband met tegenwoordige toestanden, waardoor zij dikmaals langer binnenslands dienen en daardoor minder in de gelegenheid zijn om aan de practische eischen te voldoen, (*) ter bevordering van het

(*) Vergelykt men de bepalingen voor de bevordering der matrozen en die der mariniers, dan blijkt daaruit dat laatstgenoemden in veel gunstiger omstan-

in dienst blijven zou het overweging verdienen eene proef te nemen, in hoeverre bijv. eene verhooging van soldij voor matr. 1^e kl., die zich als zoodanig minstens voor 3 jaar reëngageeren, daarop een gunstigen invloed kan hebben.

(In verband hiermede zoude met het oog op het weinige verschil, dat alsdan tusschen de soldij der matr. 1^e kl. en kwartierm. bestaan zoude, de soldij dezer laatsten ook eenige verhooging moeten ondergaan; wanneer dan tevens de tusschenliggende rang van bootsmaat werd opgeheven en de soldij der kwartierm. bijv. op *f* 30 werd gesteld, zou eene verhooging van *f* 3 soldij 's maands voor de door mij bedoelde matr. 1^e kl. geen bezwaar opleveren).

Evenzoo zal het op hun in dienst blijven waarschijnlijk een gunstigen invloed uitoefenen, wanneer meerdere onder-officiëren van uit de matr. 1^e kl. aan boord der actieve schepen worden bevorderd, in stede van daarin voor verreweg het grootste gedeelte te voorzien door de opleiding voor de onderoff., iets waartegen m. i. in verband met het op de

digheden verkeerren, daar behalve de eisch van goed gedrag en geschiktheid geene andere bestaat voor die tot mar. 2^e kl. dan een half jaar dienst aan boord van een schip en voor die tot mar. 1^e kl. van 1 jaar aan boord van een actief schip, een eisch waaraan bijna immer na eenige dienstjaren is voldaan. Neemt men hierbij in aanmerking dat terwijl de soldij der matr. 1^e en 2^e kl. slechts *f* 1 hooger is dan die der mar. 1^e en 2^e kl., deze laatsten echter zeer dikmaals toelagen (soms zelfs belangrijke) genieten als bedienden, dan mag in algemeenen zin de positie der oudere mariniers als gunstiger dan die der oudere matrozen beschouwd worden, iets wat zeker de lust tot in dienst blijven bij de laatsten niet aanmoedigt.

Eenige meerdere gelijkheid in de voorschriften op de bevordering zoude kunnen verkregen worden, wanneer voor de bevordering tot mar. 1^e kl. bijv. eene zekere graad van geoefendheid als schutter verplichtend was. Mag hiertegen aangevoerd worden dat daartoe in O.-I. wel eens minder gelegenheid bestaat, zoo staat hier tegenover dat de matr. zoo daar als hier evenzoo wel eens de gelegenheid ontbreekt, om zich voor de verschillende eischen te bekwamen.

Een dergelijke maatregel zou bovendien zeer gunstig op de geoefendheid als schutter bij het corps mariniers werken.

opleidingschepen genoten onderwijs tegenwoordig minder bezwaar bestaat.

Volgens het Jaarboekje van 1885/86 zijn dan ook reeds bevelen gegeven, om het aantal onderoff. welke de opleiding als zoodanig verlaten te beperken en daarentegen meerdere lichtmatr. voor de kwaliteit van matr. 2^e klasse te bekwamen. Ongetwijfeld is langs dezen weg vermeerdering van het aantal gasten te verkrijgen. (Toch wordt op deze wijze eene m. i. groote onrechtvaardigheid gepleegd tegenover het grootste gedeelte der jongens, namelijk hen die jaarlijks van de opleidingschepen rechtstreeks naar de wachtschepen vertrekken als lichtmatrozen. Voor dezen, waaronder er verscheidenen zijn wier gedrag zoo niet even goed maar nog beter, en wier verstandelijke ontwikkeling evenzoo verre van ongunstig, maar wier lichamelijke ontwikkeling alleen minder gunstig is, mag het vooruitzicht om vooruit te komen als veel minder beschouwd worden dan voor hen die naar de opleiding te Helvoet vertrekken. Eene regeling volgens welke alle jongens, die als lichtmatroos de opleiding verlaten, gedurende eenige maanden bijv. 9 op een doelmatig ingericht schip binnen- en buitengaats geoefend werden, en eerst daarna over de vloot verspreid werden, zoude m. i. voor allen een meer gelijke kans om vooruit te komen opleveren).

Ook zal het in dienst blijven voor hen die na het verstrijken van hun eerste verband, thans de dienst als matroos 1^e klasse verlaten, waarschijnlijk kunnen bevorderd worden, ten 1^e door hun die zich in die kwaliteit andermaal voor eenige jaren verbinden, zooveel mogelijk de zekerheid te geven van naarmate de behoefte daartoe aanwezig is, in de eerste plaats in aanmerking te komen voor verschillende rijksbetrekkingen, vooral ook bij de conservatie en uitrusting

van het materieel bij 's Rijks werven, waardoor langzamerhand tevens eene reserve gevormd zoude kunnen worden.

2°. Door verbetering te brengen in het thans gevolgde voedingstelsel, dat alhoewel de kwaliteit der spijzen steeds uitmuntend mag genoemd worden, te weinig afwisseling aanbiedt. Overwegende bezwaren bestaan er m. i. niet om binnenslands een proef te nemen met het brengen van eenige afwisseling in de spijzen, en zoo deze slaagt de tarieven te wijzigen. Buitengaats en in de Koloniën zou zulks waarschijnlijk meerdere moeilijkheden opleveren.

3°. Door in principe aan te nemen dat alle baantjesgasten, waarvoor geene speciale opleiding noodig is, zooals koksmats, ziekenoppassers, botteliersmats, daartoe slechts kunnen bevorderd worden dan nadat zij eenigen tijd als matroos 2° klasse hebben gediend. Wat eerstgenoemden betreft zouden dezen gelijk gesteld kunnen worden met matroos 1° kl. en hun eerst bij bevordering tot scheepskok den korporaalsrang toegekend kunnen worden, waardoor de zeer juiste grief zou komen te vervallen, dat de koksmats, die gewoonlijk uit de minst geschikte matr. 3° kl. afkomstig zijn, bij aanstelling tot deze kwaliteit de superieuren van de zooveel oudere matrozen 1° klasse zijn.

Nog eene andere omstandigheid werkt het aangaan eener 2° of 3° verbindtenis bij de zeedienst waarschijnlijk zeer tegen, namelijk dat zij die daarvoor later wegens lichaamsgebreken niet meer in aanmerking komen of bij minder dan 20jarige dienst wegens gebreken wel *in* doch niet *door* den dienst verkregen ontslagen worden, den dienst zonder pensioen moeten verlaten. Daar de mogelijkheid daartoe voor allen bestaat en grooter wordt naarmate de leeftijd toeneemt, is het duidelijk dat velen met het oog daarop er toe gebracht worden om reeds na het einde hunner eerste ver-

bindtenis den dienst te verlaten, daar het hun dan zeker gemakkelijker zal vallen dan later, om door het verkrijgen van eene of andere betrekking of het aanleeren van een of ander beroep in hun levensonderhoud te voorzien.

Voor al voor deze categorie van schepelingen zou het uitzicht op eene of andere landsbetrekking, wanneer zij om bovengenoemde redenen na een zekeren dienstdienst of na eindiging van hun eerste verband den dienst moeten verlaten, waarschijnlijk zeer gunstig werken op het in dienst blijven.

Hebben deze maatregelen ten doel het in dienst houden der gasten te bevorderen en daardoor het tekort te doen verminderen, nog door een andere maatregel kan m. i. voor een gedeelte althans in de behoefte voorzien worden en alzoo tot hetzelfde resultaat leiden. (*)

Zooals bekend is, is de proef om een gedeelte der Europeesche bemanning der schepen van de I. M. M. door Inlandsche matrozen te vervangen, als niet geslaagd beschouwd en is daardoor op dien maatregel teruggekomen.

(*) Betreffende de gasten zij nog opgemerkt, dat ook hier de opmerking betreffende de bemanningslijsten, gemaakt bij de bespreking van het aantal konstabels, misschien niet misplaatst is. Bij de oorspronkelijke vaststelling dier lijsten waren de gepantserde schepen naar ik meen nog niet van eene stoomstuurinrichting voorzien; nu zulks tegenwoordig wel het geval is en het schip door den commandant van uit den pilotower wordt gestuurd, zou volgens mijne meening het aantal gasten aan boord van verschillende dezer schepen met een paar verminderd kunnen worden. Mocht in geval van avarij aan deze stuurinrichting het beneden stuurrad gebruikt moeten worden, dan is daarvoor zeker personeel te vinden, wanneer men nagaat dat volgens de alarmrol aan boord der ramseh. 1 matr. 1^e kl. bij de reserve en 2 bij de brandspuit en 3 id. 2^e kl. bij de Downtonpompen zijn geplaatst, terwijl aan boord der mon. 1 matr. 1^e kl. en 1 2^e kl. bij de reserve, en 1 matr. 1^e kl. en 2 id. 2^e kl. als uitkijk aan dek zijn geplaatst.

Zoowel bij de pompen als bij de brandspuit, zoomede als uitkijk, voor zover deze in tijd van actie werkelijk aan dek noodig zijn, kunnen m. i. militiens gebruikt worden.

De oorzaken welke tot die uitkomsten hebben medegewerkt, voor het oogenblik daarlatende, ben ik echter van oordeel dat de wijze waarop de proef genomen is, daartoe in de eerste plaats geleid heeft.

Bij ondervinding wetende, dat er onder de Inlandsche schepelingen verschillende gevonden worden, waarvan zeer goede roergangers, looders en ook schutters te maken zijn, zoude ik op de proef terug willen komen in zooverre, dat bijv. aan boord van elken bodem niet meer dan 3 matrozen 1^e kl. en 3 der 2^e kl. door Inlandsche matrozen dier kwaliteiten werden vervangen, waardoor eene besparing van ongeveer 100 gasten zoude verkregen worden, en het tekort teruggebracht zijn op 170 matr. 1^e kl. en 136 id. 2^e kl., zullende de bootsmansleerlingen deze laatsten voor een gedeelte kunnen vervangen.

Ten einde echter niet weder in dezelfde fout van vroeger te vervallen, zouden zij daarvoor op een speciaal scheepje moeten gevormd worden, waarvoor waarschijnlijk zeer doelmatig gebruik gemaakt zou kunnen worden van een der vrijkomende schoonerbrikken, met een beperkt Europeesche bemanning.

Bovendien zoude zulks zeer gunstig werken op het corps inlandsche schepelingen, waarvoor thans alle kans om vooruit te komen nagenoeg geheel is opgeheven. De geschiktste Inl. matr. 3^e kl. aan boord der schepen zouden dan voor eene plaatsing aan boord van het Instructiescheepje kunnen aangewezen worden, ten einde na eenig verblijf daar aan boord, als matr. 2^e kl. op de actieve schepen terug te keeren.

Geldt het bovenstaande een maatregel om gedeeltelijk te voorzien in het benodigd aantal gasten in vreedstijd, zoo mag gevraagd worden of het geheel onmogelijk is op de

eene of andere wijze partij te trekken van hen, die den dienst in die kwaliteit, (*) en zoo mogelijk ook in andere, hebben verlaten, ten einde te voorzien in de behoefte in oorlogstijd, en evenzoo of hiervoor, wat betreft de machinisten, niet voor een gedeelte mag gerekend worden op het personeel der particuliere stoomvloot, anders gezegd of het niet mogelijk zou zijn al is het dan maar voor eenige kwaliteiten, eene reserve in het leven te roepen.

Wat bijv. de machinisten aangaat, zullen er zeker velen zijn die, wanneer de particuliere binnenlandsche vaart ten gevolge van oorlogstoestand in sommige deelen des lands stilstaat, gebruikt zullen kunnen worden op stoomsloepen enz.

Voor het oogenblik niet in staat zijnde dit vraagstuk tot oplossing te brengen, zoo heb ik het slechts aangeroerd, omdat ik niet geheel aan de mogelijkheid daarvan twijfel.

Mag alzoo aangenomen worden dat bij meerdere toelating van aspiranten aan het Instituut en de opleiding te Helvoet het ontbrekende aantal officieren en machinisten belangrijk zal doen verminderen en is de hoop niet ongegrond, dat de door mij aangegevene maatregelen hetzelfde ten gevolge zullen hebben voor wat betreft de gasten, dan vermeen ik ook dat de toestand van het personeel niet van dien aard is dat daarin aanleiding kan gevonden worden om de Zee-macht van hare belangrijke taak in de Koloniën te ontheffen. Wel zal het geheel voltallig maken en voltallig houden meerdere uitgaven voor het personeel ten gevolge hebben (†)

(*) Hoeveel gepasporteerde gasten zouden er bijv. in Rotterdam en Amsterdam in verschillende betrekkingen werkzaam zijn, die in de eerste jaren na hun ontslag bij mobilisatie, op het materieel der defensie, nog zeer goede diensten zouden kunnen bewijzen, wanneer daarvoor eene doeltreffende regeling werd vastgesteld.

(†) In hoeverre eene nieuwe wet op de militie vermindering van het uit vrijwilligers bestaande mindere personeel zal veroorloven, kan thans nog niet beoordeeld worden.

en zal zulks bij nieuwe uitbreiding, wanneer deze zal blijken noodig te zijn, in nog meerdere mate het geval zijn, maar ik ben overtuigd dat het, zooals ik reeds meermalen heb aangetoond, niet mogelijk zal zijn op eene betere wijze in de taak der Zeemacht in de Koloniën te voorzien. En mocht zulks al mogelijk zijn, dan zouden de kosten die daarvoor besteed zouden moeten worden, zeer zeker belangrijker hooger zijn dan thans het geval is; men denke slechts aan de tractementen en soldijen, zoomede aan de pensioenen, verlofstractementen, passagegelden enz. der Indische ambtenaren en off. van het leger. En mag hiertegen aangevoerd worden, dat thans verschillende uitgaven voor het personeel nagenoeg alleen ten koste der begrooting van het moederland komen, terwijl toch de Koloniën zulke belangrijke diensten van dat personeel trekken, dan staat hiertegen over dat het niet geheel onbillijk mag genoemd worden, een gedeelte dier uitgaven ten laste der Indische begrooting te brengen.

Heeft het bovenstaande betrekking op de behoefte aan personeel in oorlogstijd, zoo dient thans nog nagegaan te worden, in hoeverre het personeel, bestemd voor de binnenlandsche defensie, dat alzoo bij het geheel voltallig zijn steeds beschikbaar zal zijn, voldoende is voor de verschillende diensten in vreedetijd, waaronder ook gerekend moeten worden de zoo noodige oefeningen buitengaats, tot het verkrijgen der onmisbare zeemanschap.

Het personeel dat in vreedetijd doorgaande noodig is, komt voor op staat D, onder kolom 13; dat hetwelk bovendien vereischt wordt voor de zomeroefeningen, is aangegeven in kolom 18, gevende een en ander met inbegrip van 5 pCt. zieken, een gezamenlijk aantal zooals aangegeven is in kolom 19. Hierbij moet opgemerkt worden dat het oplei-

dingschip voor de miliciens niet onder de zomeroefeningen, maar onder de gewone dienst is gerekend, omdat dezen bodem geruimen tijd langer dan de schepen van het gepantserd materieel in dienst blijft.

2°. Dat op deze staat is uitgetrokken 1 opleidingschip voor jongens met een personeel, dat bij een aantal van p.m. 500 jongens vereischt wordt.

3°. Dat het personeel voor de Kweekschool voor de Zeevaart te Leiden volgens de formatie der laatste jaren is uitgetrokken.

4°. Dat tengevolge van de opheffing van 1 opleidingschip ook slechts op 1 instructiebrik is gerekend, kunnende voor dezen bodem echter niet, even als tot nu in sommige kwaliteiten, van uit de rolle van het eerstgenoemde schip voorzien worden.

5°. Dat voor het aantal officieren gedetacheerd bij den torpedodienst, genomen is het aantal, voorkomende op bijlage der begrooting voor dit jaar.

Vergelijkt men deze cijfers, welke in kolom 6 van staat E zijn overgebracht, met het personeel dat voor de defensie binnenslands aanwezig en alzoo steeds beschikbaar moet zijn (kolom 1), dan blijkt daaruit (kolom 7) dat er slechts bij eenige kwaliteiten in tijd van vrede een grooter aantal benoodigd is dan in tijd van oorlog en hierin wordt dan ook de verklaring gevonden van het hierboven reeds genoemde overcompleet in die kwaliteiten. Daar er in oorlogstijd nagenoeg geen licht volk benoodigd is, komt ook dit in deze kolom als ontbrekend voor; uit kolom 4 blijkt echter dat het in voldoende mate aanwezig is, iets wat evenzoo het geval is met de onderoff. der mariniers, waaraan de behoefte in tijd van vrede ook grooter is dan in oorlogstijd, voor zooverre de dienst aan boord betreft.

Het personeel in kolom 7 vermeld is alzoo niet benoodigd voor de gewone dienst binnenslands, ook gedurende de zomer-oefeningen, en zou alzoo beschikbaar zijn voor oefeningen buitengaats of andere oefeningen. Hierbij moet echter in aanmerking genomen worden, dat enkele kwaliteiten nog eene kleine vermindering ondergaan, daar het jaarlijks af te lossen $\frac{1}{3}$ gedeelte van het personeel der I. M. M. iets grooter is dan het na afloop der zomer-oefeningen vrijkomend personeel dat daarvoor bestemd kan worden, zoodat in werkelijkheid de cijfers in kolom 11 aangegeven worden verkregen.

Bij voltalligheid van het personeel zal alzoo onafhankelijk van den dienst in de Koloniën ook in de oefeningen binnen- en buitenslands kunnen voorzien worden door het personeel voor de defensie bestemd.

Het is duidelijk dat het resultaat dier oefeningen voor een groot gedeelte afhangt van de wijze waarop deze geregeld zijn en de tijd welke daaraan besteed wordt.

Bij de thans gevolgde wijze van voorziening in de behoefte aan het personeel der vloot, verlaten de lichtmatrozen de opleidingschepen, na in alle zaken op hun vak betrekking hebbende tot op zekere hoogte onderricht te zijn geworden, zoodat eene goede grondslag voor latere ontwikkeling is gelegd.

Zullen nu de gunstige gevolgen daarvan niet verloren gaan, dan is het in de eerste plaats gewenscht dat zij bij hunne intrede in het werkelijk leven zooveel mogelijk het geleerde onderhouden, en vooral al wat tot het practische gedeelte behoort tot meerdere ontwikkeling brengen.

Ongetwijfeld zoude het daarom zeer wenschelijk zijn, hun bij het verlaten der opleiding gedurende bijv. 9 of

12 maanden op doelmatig ingerichte schepen verder in het practische leven in te wijden en hun daarna over de vloot, hetzij hier te lande, hetzij in de Koloniën, te verdeelen.

Bestaan daartegen echter om finantiële of andere redenen overwegende bezwaren, (m. i. zouden dezen overwonnen moeten worden) en moeten zij dientengevolge het eerste gedeelte van hunnen diensttijd binnenslands en alzoo voornamelijk op het wachtschip te Willemsoord (*) doorbrengen, dan is het dringend noodig om hun aldaar zooveel mogelijk verder te bekwamen, iets waartoe deze in zoovele opzichten uitmuntende zeeplaats zulke goede gelegenheid aanbiedt.

Ten einde daarvan het meest mogelijke resultaat te hebben, moet het aantal aan boord van dien bodem geplaatste luitenants ter zee dan ook zoodanig zijn, dat er *steeds* voldoende officieren beschikbaar zijn voor infanterie-, sloepen-, zeilen-exercitiën enz., welke zooveel mogelijk onder het directe toezicht van officieren moeten plaats hebben. (†) Evenzoo is het zeer gewenscht de oefeningen in het vuren geregeld te doen plaats hebben en daarvoor een voldoende aantal doelmatig ingerichte schietbanen beschikbaar te hebben.

(*) Zeer wenschelijk, ja zelfs noodzakelijk komt het mij voor, de zeer groote opeenhooping van personeel aan boord van het wachtschip te Willemsoord op de eene of andere wijze te voorkomen. Mijns inziens moet zulks een ongunstigen invloed uitoefenen op het mindere personeel en vooral op de talrijke daartoe behorende lichtmatrozen. Nu het door de opheffing van een der opleidingsschepen mogelijk wordt te Hellevoetsluis een ruimer wachtschip te plaatsen, waar aan boord meerdere manschappen kunnen gelogeed worden, zou het zeer doelmatig zijn de jeugdige mindere schepelingen over deze beide bodems te verdeelen.

(†) Het grootste gedeelte der thans daar aan boord dienende luitenants ter zee is bijna voortdurend geheel benodigd voor de talrijke krijgswaarden, commissiën enz. en is daardoor slechts weinig voor den gewonen dienst beschikbaar.

In geen geval mogen deze jeugdige schepelingen op de werf tot het verrichten van *corvee diensten* gebruikt worden, daar zulks allernadeeligst voor hun militaire geest en hun gevoel van eigenwaarde mag genoemd worden en zeer zeker leidt tot het zeer spoedig verloren gaan van de resultaten der zorgen en kosten, die bij de opleiding aan hun besteed zijn.

Wanneer op deze wijze den tijd nuttig besteed wordt, zullen de nadeelige gevolgen van het verblijf aan boord van een wachtschip zich ten minste minder doen gevoelen.

Wat betreft het oudere mindere personeel, ook aan de oefening hiervan moet zoolang het binnenslands vertoeft, zooveel mogelijk zorg besteed worden, iets wat naar ik geloof tegenwoordig niet voldoende plaats heeft.

De indienststelling toch van $\frac{1}{3}$ gedeelte van het gepantserd materieel gedurende 4 zomermaanden, heeft nagenoeg uitsluitend de oefening der zeemiliciens ten doel, zoodat zij het vaste personeel nagenoeg niet ten goede komt.

Eene groote verbetering zoude hierin reeds gebracht kunnen worden, door ook voor het vaste personeel enig materieel te bestemmen, bijv. door alle of eenige der schepen welke einde Juni voor bovengenoemd doel in dienst komen, reeds met 1 April in dienst te stellen, zoodat zij alsdan uitsluitend met schepelingen behorende tot het vaste personeel bemand zouden zijn.

Volgens de begrooting bedragen de kosten, wat het personeel betreft, voor de 4 schepen welke dit jaar in dienst zullen komen, dooreen genomen p.m. f 1000 per maand; worden zij of eenige hunner drie maanden eerder in dienst gesteld, bemand met een aantal matrozen gelijk aan dat der miliciens, dan zoude zulks voor elke bodem eene hoogere

uitgave van *f* 3000 eischen, behalve de meerdere kosten aan onderhoud, brandstoffen enz.

Zoude deze vermeerdering van uitgaven niet opwegen tegen de voordeelen, door de meerdere oefeningen welke daardoor zoowel de officieren als het mindere personeel zouden ten goede komen?

Zoowel deze oefeningstijd als die welke later voor de miliciens bestemd is, zoude met uitzondering van *eenige* weken voor gezamenlijke manoeuvres, zooveel mogelijk dienstbaar gemaakt kunnen worden om de commandanten en officieren in de gelegenheid te stellen om meerdere bekendheid met de verschillende zeegaten, stroomen en vaarwaters te verkrijgen, waartoe bij den commandanten zooveel mogelijk aan eigen initiatief en eigen oordeel zou moeten overgelaten worden.

Wat zoo even door mij is gezegd omtrent de oefeningen der van de opleidingschepen komende lichtmatrozen, geldt wat sommige oefeningen aangaat, zooals bijv. schijfschieten en infanterie exercitiën, ook voor het oudere gedeelte van het mindere personeel. Met uitzondering van het op- en aftuigen van in dienst komende of uit dienst gaande schepen en daarmede in betrekking staande werkzaamheden, mogen ook zij *nimmer aangewezen of gebruikt* worden voor de krijgstucht verslappende en geestdoodende *corvee diensten op de werven*. (*)

Voor het verrichten dezer diensten moet op andere wijze burger personeel aangewezen worden; de gelden daardoor

(*) Ter bevordering van den militairen geest zou ik het zeer gewenscht achten vast te stellen, dat de groote Parades ter eere van het Vorstelijk huis, bij uitreiking van eereteekenen enz., daar waar zulks kan geschieden en dus binnenslands altijd, aan den wal en wel door de verschillende equipages gezamenlijk zullen worden gehouden.

bespaard oefenen een te nadeeligen invloed op het personeel uit en de besparing is daarom niet te verdedigen.

Wordt door het eerder in dienst stellen dan thans gebruikelijk is van eenig materieel der defensie reeds meerdere gelegenheid tot oefening daargesteld, misschien zou hiervoor ook eenigszins partij te trekken zijn van het gedurende de wintermaanden op de wachtschepen vertoevende personeel, door aan elk dier bodems een stoomkanonneerboot toe te voegen, waarmede bij elke gunstige gelegenheid van weer en wind gedurende den dag kleine tochten in de aangrenzende vaarwaters gemaakt en andere oefeningen gehouden zouden kunnen worden. Deze vaartuigen zouden daarvoor niet voortdurend in dienst behoeven te zijn, doch voor elke tocht personeel aangewezen kunnen worden, zoodat de uitgaven daarvoor niet belangrijk zouden zijn.

Heeft het bovenstaande betrekking op de oefeningen binnenslands, bij de regeling der zoo noodige oefeningstochten buitengaats, tot het verkrijgen van meerdere zeemanschap, moet rekening gehouden worden met de wenschelijkheid, dat de schepen zich niet gedurende geruimen tijd in ver verwijderde oorden bevinden, waardoor eene spoedige terugkeer, wanneer zulks noodig geacht wordt, onmogelijk zou worden.

Gedurende den zomer is de Noordzee en gedurende den winter de Noorder Atlantische Oceaan en de Middellandsche Zee daarvoor het aangewezen terrein. (*)

Naarmate de behoefte daaraan bestaat, kunnen alsdan in verband met de tijdsomstandigheden enkele reizen verder uitgestrekt worden voor het uit een nationaal oogpunt zoo

(*) Op welke wijze deze oefeningstochten het meeste aan het doel kunnen beantwoorden, bijv. door de daarvoor bestemde schepen al dan niet in eene divisie te vereenigen, laat ik thans buiten bespreking.

gewenschte vertoon der vaderlandsche vlag en andere doeleinden in het belang van den handel.

Zoowel deze reizen als sommige andere oefeningstochten kunnen bovendien dienstbaar gemaakt worden aan het aflossen van het in Indië vertoevende personeel, iets wat in alle opzichten verre te verkiezen is boven het uitzenden van transporten met particuliere stoomschepen.

Aan het einde van dit opstel zijnde, wil ik in het kort resumeeren, dat de bedoeling daarvan geweest is aan te toonen :

1^e. Dat op grond der geschiedenis onzer Oost-Indische bezittingen in de laatste jaren, volgens mijne ernstige overtuiging, de handhaving van het gezag en de ongestoorde ontwikkeling dier schoone gewesten, voornamelijk wat betreft de buitenbezittingen, de aanwezigheid eener voldoende sterke en vooral bruikbare Nederlandsche Zeemacht aldaar gebiedend noodzakelijk maken.

2^e. Dat daarin alleen kan voorzien worden door het personeel der Nederlandsche Marine en daarin hiertegen, bij het nemen van eenige doeltreffende maatregelen tot aanvulling van het gebrek aan sommige kwaliteiten, wat het personeel aangaat, geen overwegend bezwaar bestaat.

3^e. Dat het dringend noodig is, zoowel in verband met den toestand en den aard der schepen, welke thans deel uitmaken van het A. E., als met het oog op besparing van personeel en besparing van uitgaven, met den meesten spoed door aanschaffing van andere doelmatige schepen, in hunne vervanging te voorzien.

4^e. Dat door tijdige aanvulling van het materieel der I. M. M., waaronder een paar doelmatige schepen van grooter charter, verbetering moet gebracht worden in den treu-

rigen toestand, waarin dit materieel in de laatste jaren verkeerd heeft.

5e. Dat het wenschelijk is het binnenlandsch vertoevende personeel meerdere gelegenheid tot oefening te geven, door het daarvoor beschikbaar stellen van eenig materieel.

Zeer zeker zullen voor een en ander, vooral wat betreft aanschaffing van nieuw materieel nieuwe en misschien zelfs belangrijke finantieele offers gevraagd worden, en zal dit ook alhoewel slechts in geringe mate het geval zijn voor het verkrijgen van meerdere oefening.

Evenmin als andere natiën zullen wij ons er aan kunnen onttrekken om verouderd en bovendien tengevolge hunner eigenschappen zeer kostbaar materieel, op zekere tijden te vervangen door materieel dat bij veel grootere bruikbaarheid tevens veel mindere uitgaven wat personeel enz. aangaat zal vereischen.

Is zulks voor het oogenblik het meest urgent voor het materieel van het A. E. over eenige jaren zullen wij voor dien eisch staan wat betreft een gedeelte van het materieel voor de binnenlandsche defensie.

Op welke wijze, wat dit laatste betreft, daarin alsdan op de meest doeltreffende wijze zal voorzien worden, acht ik zulk een moeilijk vraagstuk, dat ik mij voor het oogenblik althans onthoud van het aangeven van een of ander type.

En hoe langer daarmede gewacht wordt hoe meer die uitgaven zich zullen op een stapelen, iets wat nu bijv. duidelijk in het oog springt bij het feit dat de posten voor aanbouw van een groot schip van de beide laatste begrotingen is afgenomen. De spoed die bij deze aanbouw thans noodzakelijk mag genoemd worden, zal oorzaak zijn dat de uitgaven over een korter tijdperk zullen moeten verdeeld worden.

Ik eindig met den ernstigen wensch dat het nieuw opgetreden hoofd van het Departement van Marine in staat gesteld zal mogen worden om zijne, juist in verband met den toestand waarin een gedeelte van het materieel zich thans bevindt, zoo moeilijke taak in het belang van moederland en koloniën te kunnen vervullen.

N A S C H R I F T.

Nog voor het bovenstaande geheel gereed was, verscheen het 3^e stuk van den Heer Guyot,

Voor zooverre betreft zijne organisatie voor onze vloot in Indië, zal uit het bovenstaande, even als uit mijne vroegere geschriften, gebleken zijn dat ik een geheel tegenovergesteld oordeel ben toegedaan. Alle hulde brengende aan zijn uitgebreiden arbeid, zoo kan ik toch niet anders doen dan op de meest ernstige wijze waarschuwen tegen het opvolgen van zijn raad.

Evenmin als het »behelpen met palliatieven,” voorkomende in het bekende en ik zou haast zeggen beruchte telegram van den voorlaatsten voorganger van den Min. van Kol. in antwoord op aanvraag om versterking van het leger, hieraan kan te gemoet komen, evenmin kunnen palliatieven voorzien in de diensten der Zeemacht.

Een ideale toestand, waarbij de handhaving van ons gezag, de veiligheid ter zee, behoud van rust en bescherming van personen en eigendommen kunnen opgedragen

worden aan nagenoeg ongewapende gouvernementsschepen of geheel ongewapende schepen der pakketvaart, moge gewenscht zijn, in werkelijkheid, en ik vind dit zeer begrijpelijk, bestaat hij echter niet. En eene macht van 8 oorlogschepen is daartoe evenzoo geheel onvoldoende.

Een ieder die de gebeurtenissen in Indië met aandacht volgt en dan bespeurt hoe telkens dan hier en dan daar, afgescheiden van de gebeurtenissen te Atjeh, kleine expeditiën, tuchtigingen, vertoon van macht enz. noodig zijn, zal zulks moeten erkennen. Men vrage het aan ieder Indisch ambtenaar en aan ieder zeeofficier, die in de laatste jaren eenigen tijd in de Koloniën hebben doorgebracht en den toestand in persoon hebben leeren kennen, in hoeverre ik al dan niet overdrijf.

Wel verre van onrust te willen verwekken of de toestanden te donker in te zien, is het alleen mijne bedoeling er op te wijzen dat wij voortdurend steeds geheel gereed moeten zijn, om niet door de gebeurtenissen overvallen te worden.

Wil echter ook het Nederlandsche volk en hare vertegenwoordigers daarvan geheel doordrongen zijn, dan is het dringend noodig dat het zoo volledig mogelijk voorlicht worde, en hiervoor wordt vereischt omstandige mededeeling van alle gebeurtenissen en duidelijke blootlegging van den werkelijken toestand in de officiële verslagen der Regeering.

Wat betreft de taak der Zeemacht bij de verdediging van het moederland, ook in deze verschil ik met de denkbeelden door den Heer Guyot ontwikkeld. Tijd en gelegenheid ontbreken mij echter thans om dezen te wederleggen.

Alleen dit tot slot. Hoe meer Nederland, dat wel in Europa klein, maar als Koloniale mogendheid toch groot

is, ook in de veranderde omstandigheden waarin het thans tegenover de zeemogendheden in Europa verkeert, aan dezen toont dat het zich zoo noodig groote opofferingen wil getroosten, om zijne Zeemacht in staat te stellen, zoowel om haar gewichtig aandeel in de verdediging van het moederland naar behooren te kunnen vervullen, als om zijne bezittingen in rust en voorspoed voor het nageslacht te bewaren, hoe hooger het daardoor in de achting dier mogendheden zal blijven staan, en hoe meer het in den raad der volken zal geteld worden.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^{nt} en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekenoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en mt.	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.
1. 4 Ramschepen	4	4	12	6	4	4		4	4	12	4		8	4	4	4				4	4	8	8	12		4	4	24	24	32	240		20	8	48	48			4	60			630	
2. 12 Monitors.	12	12	36			12	12	12		36	12		24	12	12	12				12	12	24	24	36		12	12	48	72	60	660		37	24	60	144			12	156			1609	
3. 4 Riviervvaart. en Vahalis . .		5	5							5			4	1						5	5			5				14	14		88		8	1	16	16			5	28			225	
4. 30 Stoomkanonneerb. en boot13		31	31							31			31								1			31				122	122		388		62		92	62			1	66			1071	
5. 10 Torp.boot gr.en20 id.kl.mod.		15	20																														35		80				25	145	30	350		
6. 3 Logementschepen	1	2				1	1										4			3	3	4	4	8			2											3	41				77	
7. Verder Torpedopersoneel. . .	1	3																														2	3		6					31	4	50	100	
8. 3 Wachtschepen	4	6	10			5	8		3	3	8	3	4	3	5	3	3			7	7	10	4	13	4	4	3	6	14	76			3		8		3	7	20	268				527
9. Verder personeel bij de defensie.	3	4	20				1			6	29																	52	52		128		7	7	28		6	15		76				434
10. Personeel aan wal	4	10	19			6	3		3												7			1								5					1						59	
11. Totaal	4	35	101	134	6	28	29		22	49	85	19		71	20	21	23	3		31	39	46	42	106	4	20	21	266	298	168	1504	7	175	40	338	270	10	22	45	695	56	149	80	5082
12. 5 pCt. zieken		2	5	7		1	1		1	2	4	1		4	1	2	1			2	2	2	2	5		1	1	13	15	8	75		8	2	15	13		1	2	35	3	7	4	247
13. Totaal generaal.	4	37	106	141	6	29	30		23	51	89	20		75	21	22	24	3		33	41	48	44	111	4	21	22	279	313	176	1579	7	183	42	353	283	10	23	47	730	59	156	84	5329

Staat A. Personeel voor de defensie binnenslands.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^{nt} en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekenoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en mt.	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.
1. 4 Ramschepen	4	4	12	6	4	4		4	4	12	4		8	4	4	4				4	4	8	8	12		4	4	24	24	32	240		20	8	48	48			4	60			630	
2. 12 Monitors.	12	12	36			12	12	12		36	12		24	12	12	12				12	12	24	24	36		12	12	48	72	60	660		37	24	60	144			12	156			1609	
3. 4 Riviervvaart. en Vahalis . .		5	5							5			4	1						5	5			5				14	14		88		8	1	16	16			5	28			225	
4. 30 Stoomkanonneerb. en boot13		31	31							31			31								1			31				122	122		388		62		92	62			1	66			1071	
5. 10 Torp.boot gr.en20 id.kl.mod.		15	20																														35		80				25	145	30	350		
6. 3 Logementschepen	1	2				1	1										4			3	3	4	4	8			2											3	41				77	
7. Verder Torpedopersoneel. . .	1	3																														2	3		6					31	4	50	100	
8. 3 Wachtschepen	4	6	10			5	8		3	3	8	3	4	3	5	3	3			7	7	10	4	13	4	4	3	6	14	76			3		8		3	7	20	268				527
9. Verder personeel bij de defensie.	3	4	20				1			6	29																	52	52		128		7	7	28		6	15		76				434
10. Personeel aan wal	4	10	19			6	3		3												7			1								5					1						59	
11. Totaal	4	35	101	134	6	28	29		22	49	85	19		71	20	21	23	3		31	39	46	42	106	4	20	21	266	298	168	1504	7	175	40	338	270	10	22	45	695	56	149	80	5082
12. 5 pCt. zieken		2	5	7		1	1		1	2	4	1	4	1	2	1				2	2	2	2	5		1	1	13	15	8	75		8	2	15	13		1	2	35	3	7	4	247
13. Totaal generaal.	4	37	106	141	6	29	30		23	51	89	20		75	21	22	24	3		33	41	48	44	111	4	21	22	279	313	176	1579	7	183	42	353	283	10	23	47	730	59	156	84	5329

Staat A. Personeel voor de defensie binnenslands.

	Vlagofficieren.	Hooflofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m . en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.		Smeden.	Botteliers en Botteliersint.	Ziekenoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en mt.	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheelders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeeniliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.
1. Auxiliair Eskader		8	9	15	26	8	4	9	4	9	22	4	7	13	9	4	9	7		4	9	9	9	9	22	4	4	4	79	152	305		4	19	24	79		5	5	12	187			1112	
2. West-Indië en 1 S. S. S. 1 ^e kl. voor aflossing		5	5	12	21	5	3	4	2	5	14	3	6	7	5	3	5	5		3	5	5	5	6	13	2	3	3	59	103	174		2	12	13	86		2	2	5	99			712	
3. 2 R. S. 2 ^e kl.	Indische Militaire Marine	2	2	6		2	2		2		8	2		2	2	2	2	2		2	2	2	4	4	6		2	2	16	16	52			8	4	26			2	22			206		
4. 3 " 4 ^e kl. (Oenarang)		1	2	9		3	3			3	6	3		3		3	3			3	3	3	6	6		3	3	18	18	48			9	6	15			3	27			210			
5. 1 " " (Onrust)			1	2		1	1			1	2	1		1				1			1	1	1	1	1				6	6	3			2	1	4			1	5			44		
6. 1 S. " " (Java)		1	1	3		1	1			1	3	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	2	2		1	1	8	8	15			4		8			1	9			80		
7. 4 " " (Madura)			4	12		4	4			4	12	4		4	4	4	4	4	4		4	4	4	8	8		4	4	32	32	60			12		28			4	36			308		
8. 4 " " (Sambas)			4	12		4	4			4	12	4		4	4	4	4	4	4		4	4	4	8	8		4	4	32	32	60			12		28			4	36			304		
9. 2 " " (Flores)			2	4		2	2			2	6	2		2		2	2	2	2		2	2	2	4	4		2		10	10	16			6	2	12			2	14			116		
10. 2 Opn. vaart. met stoom			2	6		2	2			2		4	4					2	2		2	2	2	2	4				2					4	2	6						52			
11. 2 Wachtschepen			2	5	6		4	5	2	2	2	6	2		2	2	2	2	2		3	4	2	8	4	8	2	2	2	4	8	24		2			3	4	8	116			250		
12. Staf		1	1	4	1		1	3																																				11	
13. Te zamen	1	7	27	61		24	27	2	4	19	55	23	4	19	13	18	21	17		10	23	21	29	39	47	2	18	16	128	130	278		2	57	15	127		3	4	25	265			1581	
14. 10 pCt. bovenrol		1	3	6		2	3	1	1	2	6	2		2	1	2	2	2		1	2	2	3	4	5		2	2	13	13	27			6	1	13			1	3	26			160	
15. Totaal Ind. Mil. Mar.	1	8	30	67		26	30	3	5	21	61	25	4	21	14	20	23	19		11	25	23	32	43	52	2	20	18	141	143	305		2	63	16	140		3	5	28	291			1741	
16. Totaal benodigd voor Koloniën 1, 2 en 15.	1	21	44	94	47	39	37	16	11	35	97	32	17	41	28	27	37	31		18	39	37	46	58	87	8	27	25	279	398	784		8	94	53	305		10	12	45	577			3565	

		Vlagofficieren.	Hooflofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m . en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.																												
																					Smeden.	Botteliers en Botteliersint.	Ziekenoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en mt.	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheelders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeeniliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.	
1. Auxiliair Eskader			8	9	15	26	8	4	9	4	9	22	4	7	13	9	4	9	7		4	9	9	9	9	22	4	4	4	79	152	305		4	19	24	79		5	5	12	187				1112	
2. West-Indië en 1 S. S. S. 1 ^e kl. voor aflossing			5	5	12	21	5	3	4	2	5	14	3	6	7	5	3	5	5		3	5	5	5	6	13	2	3	3	59	103	174		2	12	13	86		2	2	5	99				712	
Indische Militaire Marine	3. 2 R. S. 2 ^e kl.		2	2	6		2	2		2		8	2		2	2	2	2	2		2	2	2	4	4	6		2	2	16	16	52			8	4	26			2	22				206		
	4. 3 " 4 ^e kl. (Oenarang)		1	2	9		3	3			3	6	3		3		3	3			3	3	3	6	6		3	3	18	18	48			9	6	15			3	27				210			
	5. 1 " " (Onrust)			1	2		1	1			1	2	1		1				1			1	1	1	1				6	6	3			2	1	4			1	5				44			
	6. 1 S. " " (Java)		1	1	3		1	1			1	3	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	2	2		1	1	8	8	15			4		8			1	9				80		
	7. 4 " " (Madura)			4	12		4	4			4	12	4		4	4	4	4	4	4		4	4	4	8	8		4	4	32	32	60			12		28			4	36				308		
	8. 4 " " (Sambas)			4	12		4	4			4	12	4		4	4	4	4	4	4		4	4	4	8	8		4	4	32	32	60			12		28			4	36				304		
	9. 2 " " (Flores)			2	4		2	2			2	6	2		2		2	2	2	2		2	2	2	4	4		2		10	10	16			6	2	12			2	14				116		
	10. 2 Opn. vaart. met stoom			2	6		2	2			2		4	4					2	2		2	2	2	2	4				2					4	2	6							52			
	11. 2 Wachtschepen		2	5	6		4	5	2	2	2	6	2		2	2	2	2	2	2		3	4	2	8	4	8	2	2	2	4	8	24		2			3	4	8	116				250		
	12. Staf	1	1	4	1		1	3																																					11		
13. Te zamen	1	7	27	61		24	27	2	4	19	55	23	4	19	13	18	21	17			10	23	21	29	39	47	2	18	16	128	130	278		2	57	15	127		3	4	25	265				1581	
14. 10 pCt. bovenrol		1	3	6		2	3	1	1	2	6	2		2	1	2	2	2			1	2	2	3	4	5		2	2	13	13	27			6	1	13			1	3	26				160	
15. Totaal Ind. Mil. Mar.	1	8	30	67		26	30	3	5	21	61	25	4	21	14	20	23	19			11	25	23	32	43	52	2	20	18	141	143	305		2	63	16	140		3	5	28	291				1741	
16. Totaal benodigd voor Koloniën 1, 2 en 15.		1	21	44	94	47	39	37	16	11	35	97	32	17	41	28	27	37	31		18	39	37	46	58	87	8	27	25	279	398	784		8	94	53	305		10	12	45	577				3565	

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m . en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekennoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheeders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zee miliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.
1. Overal	1	1			1				1																															1 t. 1 p.			6	
2. Roer																													1	1														2
3. Lood																													1	1														2
4. Seinen					1		1					1	2																														5	
5. In de batterij			1	2	2										3																												8	
6. 2 kanonnen à 21 cm. lang 30k.											2																			2	2	10							8			24		
7. 2 " à 17 cm. of 15 cm.											1																			3	5	9							6			24		
8. 6 rev. en 2 snelv. kanonnen .																													3	6	6								5			20		
9. Kruikamer en granaathok . .															2				1	1		2	2	3		1	1				6							6			25			
10. Wapens en patronen en lantaarns																								1													1	2				4		
11. Brand, manoeuvres reserve en slagverband				1		1		1		1						1	2	1		1	1									2	7	5								5			32	
12. Machine en ketels																																		1	4	4	20						29	
13. Torpedopersoneel				1																																					8		9	
14. Totaal per schip	1	2	4	4	1	1	1	1	1	1	3	1	2	3	2	1	2	1	1	2	1	2	2	4		1	1	12	22	36		1	4	4	23			1	2	32	8		190	
15. Benoodigd voor 4 schepen . .	4	8	16	16	4	4	4	4	4	4	12	4	8	12	8	4	8	4	4	8	4	8	8	16		4	4	48	88	144		4	16	16	92			4	8	128	32		760	
16. 10 pCt. bovenrol			1	2	2						1		1	1	1		1			1		1	2						5	8	14				2	2	9			1	13	3		72
17. Totaal benoodigd	4	9	18	18	4	4	4	4	4	4	13	4	9	13	9	4	9	4	4	9	4	9	9	18		4	4	53	96	158		4	18	18	101			2	9	141	35		832	
18. Thans benoodigd	8	9	15	26	8	4	9	4	9	22	4	7	13	9	4	9	7		4	9	9	9	9	22	4	4	4	79	153	305		4	19	24	79			4	4	12	187			1112
19. Verschil	-4	+3	-8	-4		-5		-5	-9		+2						-3		-5			-4	-4						-26	-57	-147		-1	-6	+22		-4	-2	-3	-46	+35	-	280	

Staat C. Bemanning van een nieuw type voor het Aux. Esk. en daardoor

verkregen besparing. De bewapening met 3 kan. à 21 cm. en 4 à 12 cm., waarvan 2 bemand, brengt geen verschil in de bemanning.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. t/ze 1 ^e klasse.	Luit. t/ze 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m . en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekennoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheiders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeevliegers.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.		
1. Overal	1	1			1				1																															1 t. 1 p.				6		
2. Roer																													1	1															2	
3. Lood																													1	1															2	
4. Seinen					1		1					1	2																															5		
5. In de batterij		1	2	2											3																												8			
6. 2 kanonnen à 21 cm. lang 30k.											2																			2	2	10								8				24		
7. 2 „ à 17 cm. of 15 cm.											1																			3	5	9								6				24		
8. 6 rev. en 2 snelv. kanonnen .																													3	6	6									5				20		
9. Kruikamer en granaathok . .															2				1	1		2	2	3		1	1				6								6				25			
10. Wapens en patronen en lantaarns																								1													1	2					4			
11. Brand, manoeuvres reserve en slagverband			1			1		1		1						1	2	1		1	1								2	7	5									3		5			32	
12. Machine en ketels																																		1	4	4	20							29		
13. Torpedopersoneel			1																																							8			9	
14. Totaal per schip	1	2	4	4	1	1	1	1	1	1	3	1	2	3	2	1	2	1	1	2	1	2	2	4		1	1	12	22	36			1	4	4	23			1	2	32	8			190	
15. Benoodigd voor 4 schepen . .	4	8	16	16	4	4	4	4	4	4	12	4	8	12	8	4	8	4	4	8	4	8	8	16		4	4	48	88	144			4	16	16	92			4	8	128	32			760	
16. 10 pCt. bovenrol		1	2	2							1		1	1	1		1			1		1	2						5	8	14				2	2	9				1	13	3			72
17. Totaal benoodigd	4	9	18	18	4	4	4	4	4	4	13	4	9	13	9	4	9	4	4	9	4	9	9	18		4	4	53	96	158			4	18	18	101			2	9	141	35			832	
18. Thans benoodigd	8	9	15	26	8	4	9	4	9	22	4	7	13	9	4	9	7		4	9	9	9	22	4	4	4	79	153	305			4	19	24	79			4	4	12	187				1112	
19. Verschil	-4	+3	-8	-4		-5		-5	-9		+2						-3			-5			-4	-4					-26	-57	-147			-1	-6	+22			-4	-2	-3	-46	+35			-280

Staat C. Bemanning van een nieuw type voor het Aux. Esk. en daardoor

verkregen besparing. De bewapening met 3 kan. à 21 cm. en 4 à 12 cm., waarvan 2 bemand, brengt geen verschil in de bemanning.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. 1 ^e klasse.	Luit. 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.		Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekennoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers.	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.
1. 3 Wachtschepen en 1 St. Kan. boot te Vlissingen		4	8	11		5	8		4	5	10	9	25	6	4	5	3	3		8	7	10	6	15	4	4	3	12	18	102		1	10		16		3	10	22	282				643	
2. Torpedodienst		2	15	2		1	1										4		3	3	4	4	8				2					2	24	75				3	41	56	149			399	
3. Departem., werven, hospitalen.	4	10	19			6	3		3											7			1									5	24	90		1							173		
4. Instituut en Opl. Asp. Adm. .		1	6	4		1	2		1		1									1		1	1						6					2		1	10		6				44		
5. Opleiding voor Bootsmansleerl.		1	1	4		1	1		1	3	3	1		1	1	1	1	1		2	1	2	2	4	1	1	1	1					1	2			2			16				57	
6. Opl.schip voor p.m. 500 jongens		1	1	4		1	1		2	4	16	1		1	4	2	2	1		2	2	4	2	5	4	4	2	12	8	8				2				5	11	47					159
7. Kweekschool te Leiden . . .		1		2		1			1	2	3			1	1	2	1			1	1	3		2					6									2	6	10					46
8. Opleidingschip voor Miliciens.		1	6	6		2	2		1	6	11	1		6	5	2	1	1		2	2	4	2	5	2	2	2	4	4	4				1		6	6	10	77						184
9. Artillerie Instructieschip. . .		1		4		1	1		1		7			4				1	1	1	1	1	2	3					18	20							1	1	19					88	
10. 1 S. S. S. 4 ^e kl. Politie visscherij 1 Riviervaartuig		1	2	4		1	1		1	1	5	1	3	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3		1	1	13	13	45		6	1	19					2	22					161
11. Totaal kolommen 1 tot en met 10	4	23	58	41		20	20		15	21	56	13	28	21	16	13	14	8	1	21	27	30	21	47	11	12	11	72	63	159		8	65	1	207		11	36	55	520	56	149			1954
12. 5 pCt. zieken over kolom 11.		1	3	2		1	1		1	1	3	1	1	1	1	1	1		1	1	2	1	2						4	3	8			3	10			2	3	26	3	7			95
13. Te zamen benood. v. gew. dienst	4	24	61	43		21	21		16	22	59	14	29	22	17	14	15	8	1	22	28	32	22	49	11	12	11	76	66	167		8	68	1	217		11	38	58	546	59	156			2048
14. 1 Gaffelschooner Visscherij			1	2		1				1	2	1	3		1		1	1	1	1	1	1		1					5	5	6										1				35
15. Instr.vaat.Inst.& Instr.brik			1			2	1			1	2	2	2		1	1	2	1	2	2	1	2	5						6	2	1			2		6					10				55
16. 1 Ramschip. 3 Monitors 1 Riviervaartuig 7 Stoomkanonneerboot.		2	14	20	3	4	4		4	8	13	5		16	4	4	4		5	5	8	8	20		4	4	49	55	23	329		31	8	52	65				5	74					850
17. 5pCt. zieken over kolom 14 t/m 16			1	1							1			1										1					3	3	2	16		2		3	3				3				40
18. Totaal zomeroefeningen		2	17	23	3	7	5		4	10	18	8	5	17	6	5	7	2		8	8	10	10	27		4	4	63	65	32	345		35	8	61	68			5	88					980
19. Totaal benoodigd binnenslands. 13 + 18	4	26	78	66	3	28	26		20	32	77	22	34	39	23	19	22	10	1	30	36	42	32	76	11	16	15	139	131	199	345	8	103	9	278	68	11	38	63	634	59	156			3029

Staat D. Personeel benoodigd in vredestdjd binnenslands.

a. Met inbegrip der opleiding van jongens boven de 16 jaar, stuurmansleerlingen, timmermansleerl., machinistleerl. en der applicatieschool voor mach.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. 1 ^e klasse.	Luit. 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^m en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmaats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.		Smeden.	Botteliers en Botteliersmt.	Ziekennoppassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers.	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.	
1. 3 Wachtschepen en 1 St. Kan. boot te Vlissingen		4	8	11		5	8		4	5	10	9	25	6	4	5	3	3		8	7	10	6	15	4	4	3	12	18	102		1	10		16		3	10	22	282				643		
2. Torpedodienst		2	15	2		1	1										4		3	3	4	4	8				2					2	24	75				3	41	56	149			399		
3. Departem., werven, hospitalen.	4	10	19			6	3		3											7			1									5	24	90		1							173			
4. Instituut en Opl. Asp. Adm. .		1	6	4		1	2		1		1									1		1	1						6					2		1	10		6				44			
5. Opleiding voor Bootsmansleerl.		1	1	4		1	1		1	3	3	1		1	1	1	1	1		2	1	2	2	4	1	1	1	1					1	2			2			16				57		
6. Opl.schip voor p.m. 500 jongens		1	1	4		1	1		2	4	16	1		1	4	2	2	1		2	2	4	2	5	4	4	2	12	8	8				2				5	11	47					159	
7. Kweekschool te Leiden . . .		1		2		1			1	2	3			1	1	2	1			1	1	3		2					6									2	6	10					46	
8. Opleidingschip voor Miliciens.		1	6	6		2	2		1	6	11	1		6	5	2	1	1		2	2	4	2	5	2	2	2	4	4	4				1		6	6	10	77						184	
9. Artillerie Instructieschip. . .		1		4		1	1		1		7			4				1	1	1	1	1	2	3					18	20							1	1	19					88		
10. 1 S. S. S. 4 ^e kl. Politie visscherij 1 Riviervaartuig		1	2	4		1	1		1	1	5	1	3	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3		1	1	13	13	45		6	1	19					2	22					161	
11. Totaal kolommen 1 tot en met 10	4	23	58	41		20	20		15	21	56	13	28	21	16	13	14	8	1	21	27	30	21	47	11	12	11	72	63	159		8	65	1	207		11	36	55	520	56	149			1954	
12. 5 pCt. zieken over kolom 11.		1	3	2		1	1		1	1	3	1	1	1	1	1	1		1	1	2	1	2						4	3	8			3	10			2	3	26	3	7			95	
13. Te zamen benood. v. gew. dienst	4	24	61	43		21	21		16	22	59	14	29	22	17	14	15	8	1	22	28	32	22	49	11	12	11	76	66	167		8	68	1	217		11	38	58	546	59	156			2048	
14. 1 Gaffelschooner Visscherij			1	2		1				1	2	1	3		1		1	1	1	1	1	1		1					5	5	6										1			35		
15. Instr.vvaart.Instr.& Instr.brik			1			2	1			1	2	2	2		1	1	2	1	2	2	1	2	5						6	2	1			2		6						10			55	
16. 1 Ramschip. 3 Monitors 1 Riviervaartuig 7 Stoomkanonneerboot.		2	14	20		3	4	4		4	8	13	5		16	4	4	4	5	5	8	8	20		4	4	49	55	23	329		31	8	52	65				5	74					850	
17. 5pCt.zieken over kolom 14 t/m 16			1	1							1			1									1						3	3	2	16		2		3	3				3				40	
18. Totaal zomeroefeningen		2	17	23		3	7	5		4	10	18	8	5	17	6	5	7	2	8	8	10	10	27		4	4	63	65	32	345		35	8	61	68			5	88					980	
19. Totaal benoodigd binnenslands. 13 + 18	4	26	78	66		3	28	26		20	32	77	22	34	39	23	19	22	10	1	30	36	42	32	76	11	16	15	139	131	199	345	8	103	9	278	68	11	38	63	634	59	156			3029

Staat D. Personeel benoodigd in vredestdjd binnenslands.

a. Met inbegrip der opleiding van jongens boven de 16 jaar, stuurmansleerlingen, timmermansleerl., machinistleerl. en der applicatieschool voor mach.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. 1 ^e klasse.	Luit. 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^t en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersm. ^t .	Ziekenopassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m. ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers.	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.	
1. Personeel voor de defensie . .	4	37	106	141	6	29	30		23	51	89	20		75	21	22	24	3		33	41	48	44	111	4	21	22	279	313	176	1579	7	183	42	353	283	10	23	47	730	59	156	84	5329	
2. Personeel voor de Koloniën . .	1	21	44	94	47	39	37	16	11	35	97	32	17	41	28	27	37	31		18	39	37	46	58	87	8	27	25	279	398	784		8	94	53	305		10	12	48	577				3565
3. Personeel benood. in oorlogstijd	5	58	150	235	53	68	67	16	34	86	186	52	17	116	49	49	61	34		18	72	78	94	102	198	12	48	47	558	711	960	1579	15	277	95	658	283	20	35	95	1307	59	156	84	8894
4. Personeel aanw. op 1 Jan. 1887	6	60	120	195	^a 64	74	73	^b 12	33	53	249	62	^d 19	77	82	43	85	52		30	81	^e 68	119	^f 44	^g 155	19	55	4	313	468	^h 1507	1644	10	232	ⁱ 52	794	238	46	101	144	1916	46	149	80	9674
5. Verschil tusschen 3 en 4 . .	+1	+2	—	—	+11	+6	+6	—1	—1	—33	+63	+10	+2	—39	+33	—6	+24	+18		+12	+9	—10	+25	—58	—43	+7	+7	—43	—245	—243	+547	+65	—5	—45	—43	+136	—45	+26	+66	+49	+609	—13	—7	—4	780
6. Personeel totaal ben. binnensl.	4	26	78	66	3	28	26		20	32	77	22	^k 34	39	23	19	22	10		30	36	42	32	76	11	16	15	139	131	199	345	8	103	9	278	68	11	38	63	634	59	156		3029	
7. Verschil tusschen kolom 1 en 6		11	28	75	3	1	4		3	19	12	—2	—34	—36	—2	3	2	—7		—1	3	5	6	12	35	—7	5	7	140	182	—23	1234	—1	80	33	75	215	—1	—15	—16	96	84		2300	
8. Aflossing 1/3 personeel I. M. M.		3	10	22		9	10	1	2	7	20	9	1	7	5	7	8	6		8	8	11	14	17		7	6	47	48	102		1	21	5	47		1	2	10	97			583		
9. Vrijkomende na de zomeroefen.		2	16	22	3	7	5		4	10	17	8	5	16	6	5	7	2		8	8	10	10	26		4	4	60	62	30		33	8	58				5	85				546		
10. Verschil tusschen kolom 8 en 9	—1				—2	—5				—3	—1					—2	—1	—4		—4		—1	—4				—3	—2		—72		—1						—5	—12						
11. Blijft beschikbaar voor andere doeleinden, oefeningen enz., kol. 7 in verband met 10	10	28	75	3	—1	—1			3	19	9	—3	^k 34	36	—2	1	1	11		—5	3	5	5	8	35	—7	2	5	140	182	—95	1234	—2	80	33	75		—1	—14	—21	84				

Staat E. Aantoonende het verschil tusschen het aanwezige personeel en dat diensten, oefeningen enz., wanneer het personeel benoodigd in

a. 30 ontbreken aan de sterkte; *b.* 12 asp. adm. in opleiding; *c.* 43 bootsmansleerl., *g.* 26 als voren; *h.* behalve de jongens in opleiding; *i.* 45 machinistleerl. in opleiding;

benoodigd in oorlogstijd, zoomede het personeel dat beschikbaar blijft voor bijzondere oorlogstijd compleet is, onafhankelijk van de zomeroefeningen.

d. 31 stuurmansleerl. in opleiding; *e.* 30 miliciens daarvoor opgeleid; *f.* 20 als voren; *k.* hieronder de stuurmansleerlingen in opleiding.

	Vlagofficieren.	Hoofdofficieren.	Luit. 1 ^e klasse.	Luit. 2 ^e klasse.	Adelborsten 1 ^e klasse.	Off. van Gezondheid.	Off. van Administratie.	Adj. Administrateurs.	Schippers.	Bootslieden.	Bootsm. ^t en Kwartierm.	Stuurlieden.	Stuurmansleerlingen.	Konstabels.	Konstabelsmats.	Provoosten.	Timmerlieden.	Zeilmakers.	Smeden.	Botteliers en Botteliersm. ^t .	Ziekenopassers.	Schrijvers.	Hofmeesters.	Kaj. Off. Scheepskoks en m. ^t .	Kleermakers.	Schoenmakers.	Scheerders.	Matrozen 1 ^e klasse.	Matrozen 2 ^e klasse.	Matr. 3 ^e kl. en Lichtmatr.	Zeemiliciens.	Officieren Machinist.	Machinisten.	Machinistleerlingen.	Vuurstokers.	Vuurst. Miliciens.	Off. der Mariniers.	Sergeanten.	Korporaals.	Tamb. Pijpers en Mariniers.	Torpedomakers.	Torpedisten.	Milicien Torpedisten.	Totaal.	
1. Personeel voor de defensie . .	4	37	106	141	6	29	30		23	51	89	20		75	21	22	24	3		33	41	48	44	111	4	21	22	279	313	176	1579	7	183	42	353	283	10	23	47	730	59	156	84	5329	
2. Personeel voor de Koloniën . .	1	21	44	94	47	39	37	16	11	35	97	32	17	41	28	27	37	31		18	39	37	46	58	87	8	27	25	279	398	784		8	94	53	305		10	12	48	577				3565
3. Personeel benood. in oorlogstijd	5	58	150	235	53	68	67	16	34	86	186	52	17	116	49	49	61	34		18	72	78	94	102	198	12	48	47	558	711	960	1579	15	277	95	658	283	20	35	95	1307	59	156	84	8894
4. Personeel aanw. op 1 Jan. 1887	6	60	120	195	^a 64	74	73	^b 12	33	53	249	62	^d 19	77	82	43	85	52		30	81	^e 68	119	^f 44	^g 155	19	55	4	313	468	^h 1507	1644	10	232	ⁱ 52	794	238	46	101	144	1916	46	149	80	9674
5. Verschil tusschen 3 en 4 . .	+1	+2	—	—	+11	+6	+6	—1	—1	—33	+63	+10	+2	—39	+33	—6	+24	+18		+12	+9	—10	+25	—58	—43	+7	+7	—43	—245	—243	+547	+65	—5	—45	—43	+136	—45	+26	+66	+49	+609	—13	—7	—4	780
6. Personeel totaal ben. binnensl.	4	26	78	66	3	28	26		20	32	77	22	^k 34	39	23	19	22	10		30	36	42	32	76	11	16	15	139	131	199	345	8	103	9	278	68	11	38	63	634	59	156		3029	
7. Verschil tusschen kolom 1 en 6		11	28	75	3	1	4		3	19	12	—2	—34	—36	—2	3	2	—7		—1	3	5	6	12	35	—7	5	7	140	182	—23	1234	—1	80	33	75	215	—1	—15	—16	96	84		2300	
8. Aflossing 1/3 personeel I. M. M.		3	10	22		9	10	1	2	7	20	9	1	7	5	7	8	6		8	8	11	14	17		7	6	47	48	102		1	21	5	47		1	2	10	97			583		
9. Vrijkomende na de zomeroefen.		2	16	22	3	7	5		4	10	17	8	5	16	6	5	7	2		8	8	10	10	26		4	4	60	62	30		33	8	58				5	85				546		
10. Verschil tusschen kolom 8 en 9	—1				—2	—5				—3	—1					—2	—1	—4		—4		—1	—4			—3	—2			—72		—1						—5	—12						
11. Blijft beschikbaar voor andere doeleinden, oefeningen enz., kol. 7 in verband met 10	10	28	75	3	—1	—1			3	19	9	—3	^k 34	36	—2	1	1	11		—5	3	5	5	8	35	—7	2	5	140	182	—95	1234	—2	80	33	75		—1	—14	—21	84				

Staat E. Aantoonende het verschil tusschen het aanwezige personeel en dat diensten, oefeningen enz., wanneer het personeel benoodigd in

a. 30 ontbreken aan de sterkte; *b.* 12 asp. adm. in opleiding; *c.* 43 bootsmansleerl., *g.* 26 als voren; *h.* behalve de jongens in opleiding; *i.* 45 machinistleerl. in opleiding;

benoodigd in oorlogstijd, zoomede het personeel dat beschikbaar blijft voor bijzondere oorlogstijd compleet is, onafhankelijk van de zomeroefeningen.

d. 31 stuurmansleerl. in opleiding; *e.* 30 miliciens daarvoor opgeleid; *f.* 20 als voren; *k.* hieronder de stuurmansleerlingen in opleiding.